

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики

Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студента Псарьової О.М.

академічної групи 035м-22з-1

спеціальності 035 Філологія

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

на тему «Основні способи утворення та перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах»

Керівник	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Кабаченко І.Л.			

Рецензент	Нестерова О.Ю.			
-----------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	Бердник Л.В.			
----------------	--------------	--	--	--

Дніпро
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Завідувач кафедри
перекладу

_____ Висоцька Т.М.

«_____» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр

студенту _____ **Псарьовій О.М.** академічної групи _____ **035М-22з-1**

напряму _____ **035 Філологія** _____

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____ **вищої освіти «Германські мови та літератури**
(переклад включно), перша –англійська»

на тему **«Основні способи утворення та перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах»**

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від № 1373-с від 13.11.2023 р.

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	<i>Дослідити теоретичну базу дослідження неологізмів, зробити відповідні висновки щодо їх типології та місця у сучасному світі</i>	10.11.23.
Розділ 2	<i>Спираючись на отримані матеріали, дослідити засоби перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах</i>	5.12.23.

Завдання видано _____

Кабаченко І.Л.

(підпис керівника)

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 02.10.23..

Дата подання до екзаменаційної комісії

12.01.24.

Прийнято до виконання _____

Псарьова О.М.

(підпис студента)

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 60с., 60 джерел.

Об'єкт дослідження: неологізми сучасної англійської та німецької мов.

Предмет дослідження: основні способи утворення та перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах.

Мета кваліфікаційної роботи: полягає у дослідженні особливостей перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах.

Методи дослідження: описовий метод, метод зіставного та контекстуального аналізу, метод спостереження.

У теоретичній частині досліджується еволюція поняття неологізму, його лінгвістичні особливості, специфіка утворення та основні методи класифікації сучасного неологізму.

У практичній частині досліджуються способи перекладу англійських та німецьких неологізмів та основні трансформації.

Теоретична новизна роботи полягає у тому, що вона сприяє поглибленню знань і уявлень щодо англійського та німецькомовного суспільно-політичного дискурсу. Також, результати проведеного аналізу можуть стати підґрунтям для майбутніх досліджень.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів дослідження при вивченні особливостей перекладу новотворів та у якості прикладів під час проведення занять з практичного курсу перекладу.

Ключові слова: НЕОЛОГІЗМ, КЛАСИФІКАЦІЯ, СПЕЦИФІКА, КОНТЕКСТ, ТРАНСФОРМАЦІЇ.

SUMMARY

Diploma paper: 60p, 60 sources.

The **object** of research: Neologisms of modern German and English languages.

The **purpose** of the research: is to study the peculiarities of neologisms translation in modern German and English languages.

Research methods: descriptive method, method of contrastive and contextual analysis, method of observation.

The **theoretical section** determines the evolution of neologism, its linguistic features, the specifics of formation and basic methods of classification of modern neologism.

The **practical section** represents English- and German-language neologisms and basic methods of their translation.

The **scientific novelty** of the research is attributed to the fact that it contributes to the deepening of knowledge and ideas about the English- and German-language socio-political discourse. Also, the results of the analysis make a contribution to the development of the theoretical and methodological foundations of the process of translation of neologisms.

The **practical value** of the present research: the results of the research can be used in teaching special courses and philological disciplines, in compiling manuals and in the course of teaching Translation.

Keywords: NEOLOGISM, CLASSIFICATION, SPECIFICITY, CONTEXT, TRANSFORMATIONS.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	6
1.1. Науковий внесок у неологію відомих лінгвістів	6
1.2. Структурно-семантичні особливості утворення неологізмів англійської мови	18
1.2.1. Типологічні принципи класифікації неологізмів.....	18
1.2.2. Особливості словоутворення неологізмів сучасної англійської мови....	22
1.3. Засоби утворення неологізмів німецької мови.....	29
1.3.1. Типологія німецькомовних неологізмів	29
1.3.2. Способи утворення неологізмів німецької мови	32
1.4. Національно-культурна специфіка вивчення нової лексики.....	35
Висновки до I розділу.....	38
РОЗДІЛ 2 СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ.....	42
2.1. Засоби перекладу неологізмів у сучасній англійській мові.....	42
2.2. Особливості процесів перекладу німецькомовних неологізмів українською мовою.....	48
Висновки до II розділу	53
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Однією з особливостей XXI століття є стрімкий розвиток всіх галузей діяльності людини. Реалії, що постійно змінюються, призводять до того, що у мові виникає необхідність появи нових найменувань. У зв'язку з цим багато дослідників сучасної української мови наголошують на необхідності фіксувати, аналізувати й класифікувати подібні явища, бо вони претендують на поповнення словникового складу.

У галузі лінгвістики нові явища поки що не мають досить чітко сформульованої термінології, оскільки для визначення нових слів можуть використовуватись такі терміни, як новоутворення, неологізм, okazіonalіzm, потенційне слово, інновація, нова номінація тощо. Оскільки кількість неологізмів збільшується з кожним роком, вони поступово стають частиною процесу розвитку мови, зокрема на їх основі формуються лексико-тематичні та лексико-семантичні групи, які мало вивчені та практично не зафіксовані в сучасних тлумачних словниках.

Актуальність роботи зумовлена зростанням нових слів в англійській та німецькій мовах за останні декілька років та необхідністю створення та визначення адекватних способів їх передачі українською мовою без втрати змісту.

Новизна магістерської роботи полягає у тому, що у ній детально розглянуто особливості перекладу неологізмів з англійської та німецької мов.

Об'єкт: неологізми сучасної англійської та німецької мов.

Предметом дослідження є основні способи утворення та перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах.

Метою дослідження є дослідження особливостей перекладу неологізмів у сучасній англійській та німецькій мовах.

Основні завдання:

- проаналізувати теоретичну базу дослідження;
- дослідити основні принципи класифікації неологізмів у англійській та

німецькій мовах;

- проаналізувати переклад неологізмів з англійської на українську мову;
- проаналізувати переклад неологізмів з німецької на українську мову;
- здійснити аналіз проведеної роботи.

Матеріалом дослідження неологізми лексико-тематичної групи «суспільно-політичні», вилучені з Інтернет джерел.

Теоретико-методологічною основою дослідження є роботи Л.С. Бацевич, Ю.К. Волошина, Шутової М.О. та інших дослідників.

Методи дослідження:

- описовий метод;
- метод суцільної вибірки;
- метод структурно-семантичного аналізу;
- інформаційно-пошуковий метод.

Теоретична цінність дослідження полягає у внесенні теоретичного внеску у розвиток сучасної неології та опису неологізмів лексико-семантичної групи «суспільно-політичні».

Практична цінність дослідження полягає у тому, що ця робота може стати матеріалом для складання невеличкого словника для подальшого використання та можливості використовувати його для подальших досліджень у галузі лінгвістики.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 60 сторінок. Список використаних джерел налічує 60 найменувань.

Апробація основних положень цього дослідження проводилася на 20-й міжнародній науково-практичній конференції студентів і молодих учених «Євромови - 2023: інновації та розвиток», що відбулась 27 жовтня 2023 року. Було представлено тези на тему «Структуризація неологізмів німецької мови».

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Науковий внесок у неологію відомих лінгвістів

Якщо у світі існує щось безмежне – це, беззаперечно, розвиток мови. Майже кожного дня словниковий запас людства наповнюється новими лексичними одиницями, що розширюють світогляд та надають можливість не лише більш яскраво описувати повсякденне життя, а й створювати унікальні твори із допомогою нових лінгвістичних помічників. Докази цього можна спостерігати кожного дня, адже нові терміни, пов'язані з нескінченними змінами у науці та суспільному житті, з'являються майже кожного дня. Зазвичай зумовлені технічним прогресом та спробами пізнати світ, вони несвідомо вимагають забезпечити людей якомога більшою кількістю нових лексичних одиниць.

Між новим винаходом та новим словом куди більше схожого, ніж може здатись на перший погляд. Так само як вчені, інженери, проектувальники тощо декілька разів перевіряють свій винахід перш, ніж познайомити його зі світом, лінгвісти детально вивчають нові слова, намагаючись зафіксувати кожне з них, вивчити, у разі необхідності перекласти та впровадити до активного суспільного використання. Складно усвідомити, що вирази, якими людина користується кожного дня, ще декілька років тому були чимось незнайомим та незвичним, але еволюція словникового запасу виглядає саме так: через складнощі до нових мовленнєвих скарбів.

У лінгвістиці виокремлюють декілька груп таких слів:

- 1) мовне запозичення (етранжизм) – елемент іноземної мови, який у результаті мовних контактів було перенесено до іншої мови;
- 2) okazіonілізм – мовленнєва одиниця, що утворилась, спираючись на стандартні та нові словотвірні моделі, та відрізняється характерним експресивним забарвленням та індивідуальним характером;
- 3) неологізм (новотвір) – новостворений термін, авторське слово або вираз, який ще не включено до загальноновживаних слів;

4) коване слово (індивідуальний новотвір) – різновид неологізму, який зазвичай зобов'язаний своєю появою українським письменникам ХІХ-ХХ ст. для опису явищ і понять, бо у ті часи в українській літературній мові не було потрібних мовних засобів [56].

Безперечно, що серед наведених груп найбільший інтерес для дослідника становлять саме неологізм та його родич, коване слово. У той час, коли мовне запозичення та оказіоналізм здебільшого є результатами роботи декількох людей, бо перебіг з однієї мови або клопітливе перетворення слова з додатковими його прикрасами у вигляді експресії важко зробити самостійно, неологізми є суто індивідуальними витворами. Кожне слово, що належить до даної групи, є результатом фантазії одного митця. У неологізмів немає варіантів перекладу, які суттєво відрізнятимуться один від одного, бо вони є неповторними оригіналами, які не потребують залучення лінгвістичних моделей та мовних засобів. Саме ця особливість робить їх унікальними та гідними уваги.

Хоча неологізми є нескінченним джерелом досліджень, теорія неології на сьогоднішній день ще не стала окремою галуззю лексикології у деяких країнах. Це у свою чергу вимагає від мовознавців проведення додаткових досліджень перед тим, як ввести до обігу нове слово. Тим самим вони роблять значний внесок у те, щоб піднести неологію на один ступінь з такими науковими складовими лінгвістики, як етимологія, фразеологія тощо.

Хто саме є винахідником самого слова «неологізм» – невідомо. Численні словники та електронні енциклопедії кажуть, що воно походить з грецької мови (neos – новий, logos – слово), вперше з'явилося у 1735 р. у французькій мові, а у 1772 р. англійська мова запозичила його та офіційно зафіксувала як окремий термін. Дуже відоме слово, проте точне його трактування викликає суперечки й досі. Серед численних варіантів тим, що більше за всі інші охоплює специфіку використання неологізмів у суспільстві, є таке: неологізм – слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями, або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора [57].

Отже, коли ідеальне визначення знайдене, час познайомитись з еволюцією неології – науки, присвяченої появі та вивченню нової лексики.

Вже у XVII столітті потужне консервативне, пуристське ставлення до мови знаходить своє відображення у вигляді наполегливої відмови від будь-яких лінгвістичних нововведень, які розглядаються не лише як ознака лінгвістичного, а й загального погіршення національних та культурних цінностей. Що ж до захисників лексикографії, всі вони категорично відмовились включати новий лексикон до словника, тоді як прихильники лінгвістичних інновацій, з іншого боку, бачили у цьому насамперед ознаки мовного збагачення та природного розвитку мови, а також вважали це соціально прогресивним явищем. Залежно від того, чи лінгвістична інновація сприймалась як негативний або позитивний процес, обидві позиції асоціювались з неологізмом, зі словом і причиною [38].

Цікавою у даному контексті є тонка диференціація, яка іноді відбувалась у 18 столітті між неологією як назвою виправданого, значущого лінгвістичного нововведення та неологізмом для образливого, відкинутого лінгвістичного нововведення та, відповідно, неологом для творчого лінгвістичного творця та неологіста для виробника зайвих, безглузких нових слів [38].

Зрештою суперечки, якими оточені неологізми у Франції, у певному сенсі нагадують дебати, які вирували протягом поколінь у Німеччині з приводу так званих іноземних слів. Адже ці суперечки навколо (з лінгвістичної, пуристської, доктринальної точки зору) лексичної нісенітничі – неологізмів та іноземних слів в обох країнах, ймовірно, сприяли утвердженню традицій конкретних лексикографічних продуктів, а саме словника неологізмів у Франції та словника іноземних слів у Німеччині.

Перший французький словник неологізмів (ймовірно, один із перших у світі) був не чим іншим, як поборником лінгвістичних інновацій або навіть свідомим піонером нового лексикографічного вигляду – «Неологічний словник» П'єра-Франсуа Дефонтена, вперше опублікований у Парижі у 1726 році, а потім багато разів перевиданий (9-е видання в 1798 році), не тільки представляє першого члена всього нового сімейства слів – нове слово *néologique*. Насамперед, нові слова та

слововживання, які Дефонтен вважав порочними, були перераховані з єдиною метою — висміяти їх і піддати глузливій критиці [38].

Як виправдання французької лексикографії слід підкреслити, що за словником (анти)неологізмів Дефонтена і серйозними словниками неологізмів П. А. Аллеца (1770) і Л.-С. Мерсьє (1801), в лексикографії була покладена традиція французьких неологізмів, ймовірно, унікальна за своїм походженням, обґрунтуванням і розмаїттям. Той факт, що неологізми неодноразово відмовлялись включати у великі французькі словники з міркувань лінгвістичної чистоти, зробив необхідним заповнити цю прогалину ізольованим лексикографічним способом [38].

У Німеччині ситуація виглядала трохи інакше. У 1754 році Крістоф Отто Фрейхерр фон Шенайх опублікував книгу під назвою «Вся естетика у горіху або неологічний словник». Це видання, ймовірно, ґрунтується на «Неологічному словнику» Дефонтена. Як і він, Шенайх глузливо критикує різні художні неологізми, більшість з яких були лише okazіоналізмами. Його книга, яка також виникла з негативного відношення до лінгвістичних інновацій, не є словником у традиційному сенсі. Тим не менш, це – вкрай ізольована у часі відправна точка для лексикографічних зусиль неологізмів стати чимось значним у Німеччині, яка у довгостроковій перспективі залишилась без будь-якого значного наступника. Тобто, барон фон Шенайх не зміг започаткувати лексикографію німецьких неологізмів.

Також «Неологічний словник» Шенайха є першою фіксацією неологізмів у німецькій мові, які були запозичені з французької мови: «неологічний» (у назві книги або, наприклад, «неологічні слова»), «неологи» (у заголовку глави: «Новомодний словник для поетів-початківців або неологів») та «неолог» («Бо найпрекрасніші висловлювання наших святих неологів подібні до пучка будяка») [38].

На підставі вищенаведеного оптимальним підґрунтям для народження та появи неології краще вважати ХХ століття. Саме тоді серед мовознавців активно почав спалахувати інтерес до нових явищ у лінгвістиці – такий собі «неологічний бум» серед інших досліджень. Проте слід зауважити, що сам термін з'явився на початку ХІХ століття та у більшості випадків використовувався для узагальненої

назви нових слів, проте у 1801 році французький письменник та член Інституту Франції Луї-Себастьєн Мерсьє видає книгу «Neologie, ou vocabulaire de mots nouveaux, a renouveler, ou pris dans des acceptions nouvelles» («Неологія, або словник слів нових, слів, що підлягають оновленню, і слів, узятих у нових значеннях»). У своїй праці він розвиває теоретичні основи даної галузі науки та можливості її застосування.

Перш, ніж більш детально розглянути його працю, слід зауважити, що процес неології творчості зазвичай дозволяв реалізовувати концептуалізацію на мові соціальної групи, що сприяло створенню власних слів без необхідності у перекладі іншомовних відповідників [46]. Проте, з другого боку, саме процес запозичення дозволяє перейняти те, що зроблено іншою мовною спільнотою, та наповнити власну мову іноземними аналогами. Хоча, якщо торкнутись питання збагачення мови, можна згадати деяких античних авторів, таких як Теофраст, Платон, Цицерон тощо, які використовували «нові слова та звороти» переважно у «захопленні ораторським мистецтвом та пошуку стилістичних ефектів». Їх мета полягала не у наповненні словникового запасу, а у посиленні емоційного ефекту під час виступів.

У своїй книзі Л.-С. Мерсьє наводить неологізми, які або створені ним самостійно, або знайдені серед інших письменників. Його метою було не лише розкрити дану науку для досліджень, а й створити власний, сміливий та найсучасніший словник, який колись бачив світ. У той час, коли його нація не бажала вдаватись до неології, вважаючи це своєрідним спотворенням французької, сам лінгвіст вважав, що її просування стане ґрунтом для рясного, барвистого, сміливого, справедливого, мальовничого та багатого французького лексикону [48].

Окрім Л.-С. Мерсьє, існування теоретичних основ неології демонструють наступні твори французьких лінгвістів: «Неологізм, народження та поширення» (Г. Маторе, 1952), «Тривалість і стилістична цінність неологізму» (М. Ріффатер, 1953), «Словник диких слів» (М. Реймс, 1969), Лексична творчість (Ж. Гілберт, 1975), «Твір на тему визначення неології» (А. Рей, 1975), «Неологія у масових комунікаціях» (А. Доппань, 1971), «Аспекти лексичної неології» (Ф. Дуньяк, 1982), «Сучасні слова» (Б. Кемада, 1993), «Неологія у сучасній французькій мові» (Ж.-Ф.

Саблеролль, 2000), «Винахід мови: вибір нових слів» (Л. Депенке, 2001), «Лексичні інновації» (Ж.-Ф. Саблеролль, 2003) тощо [30].

Як можна побачити, творів, присвячених цій науці, досить багато, проте не всі вони прямо говорять про неологію. У деяких роботах вона ігнорується, а іноді автори поєднують її з такими термінами, як словотвір, лексична творчість та морфологія.

Сам Л.-С. Мерсьє описує, хоча й стисло, те, що сьогодні зветься морфологічними якостями неологізму та згадує процеси афіксації (деривації), композиції та запозичення, хоча на думку деяких його колег останнє є не лексичним твором, а перенесенням готового елемента.

Для завершення знайомства з цим видатним митцем нижче будуть наведені цитати з його «Словника слів»:

1. Неологія пов'язана з абсолютним значенням, з радикальною формою слів, тому що слова є сировиною для синтаксису [48].
2. Він [геній нації] користується перш за все неоціненною перевагою складних слів, які обмежують блукаючі ідеї [48].
3. Немає мови настільки варварської, яка не могла б досягти досконалості грецької чи латинської мови [48].
4. Ми боялись занадто близького спілкування з іноземними мовами; наша мова стала б сильнішою якби ми, за прикладом англійців і німців, змогли збагатитися безліччю слів, які нам підходять. Є кілька мов в одній, бо хто знає, перевертаючи всі слова, щоб передати їх у різних значеннях, помножених або постійно змінених [48].
5. Таке старе слово в буквальному значенні, яке стає новим у метафоричному значенні, і це все ще є джерелом багатства, яким ми не будемо нехтувати [48].
6. Ми більше не будемо ходити під прапорами маленької, дурної фракції, яка завжди створює заборонні закони, аналогічні своїй слабкості [48].
7. Ми марно просимо винахідників правил, щоб вони розкрили нам мистецтво письма; її потрібно черпати зсередини [48].

Л.-С. Мерсьє, безумовно, талановита людина, проте не лише французькі лінгвісти присвячували себе вивченню неологізмів. Наприклад, німецький лінгвіст Карл Хеллер у своїй роботі «Theoretische und praktische Probleme der Neologismenlexikographie» («Теоретичні та практичні засади лексикографії неологізмів») торкається усіх можливих проблем та особливостей неологізмів. Здається, він цією книгою бажав виправити несправедливість, оскільки вже на етапі звернення до читача акцентує увагу на тому, що лексикологічно-теоретичний та лексикографічно-практичний аспекти неологізмів не отримали гідної уваги від вчених, хоча суспільний інтерес до нового ніколи не вгасав.

На думку Хеллера саме це є причиною того, що деякі проблеми у галузі неології досі залишились невирішеними. Однією з таких проблем є відсутність єдиного, ємного визначення; якщо людина хоче дізнатись, що таке неологізм, їй буде цілком достатньо короткої відповіді, що це «нові слова, які свідчать про подальший розвиток мови». Проте вчений, який хоче зазирнути трохи глибше загальноприйнятих понять, неминуче стикнеться з цілою низкою проблем, тому що знайти надійне, чітке визначення, яке буде містити у собі відповіді на всі питання, неможливо [53].

Які саме питання? Наприклад, відносно часу: як довго неологізм вважатиметься неологізмом? Через скільки років він «зістариться», перетворившись на звичайне слово та чи можна взагалі вважати час одним з ключових елементів неології? Ще одним з питань є вибірковість: чи обов'язково кожне слово, яке впроваджується до мови, потрібно відносити до неологізмів?

Намагаючись знайти відповіді на ці питання, Хеллер постійно наводить різні визначення неологізмів, запропоновані іншими лінгвістами. Він порівнює, розбирає та, наприкінці, робить висновок, що неологізмам, як будь-яким іншим лексичним одиницям, притаманна двобічність. Вони відрізняються від інших тим, їх що форму, зміст, а іноді й те, й інше протягом певного періоду часу більшість людей зазвичай сприймає як нові. Тому значення новизни кожної конкретної словникової одиниці може відноситись або до всього її характеру, або лише до якоїсь частини [53]. Відповідно до цього, К. Хеллер виокремлює три типи неологізмів:

1. Неолексема (новоутворення) – це нові явища чи факти об'єктивної дійсності, які називаються вперше (наприклад, Lernkonferenz, Disko). Новими у даному випадку є форма і зміст, тобто формоутворююче та змістове (семема). Якщо не йдеться про багатоскладові формати (наприклад, Held der Arbeit), можна говорити про «нове слово». Залежно від способу утворення зустрічаються запозичення (за місцевими та іноземними моделями словотвору) та новостворені слова (без аналогій з місцевими чи іноземними утвореннями) [53].

2. Неоформатів (переінакшування) – це нові формотворчі для явищ чи фактів об'єктивної дійсності, які на момент переінакшування вже мали назву (наприклад, Raumpflegerin замість Reinemachfrau, Sekundärrohstoffe замість Altstoffe). Як можна побачити з прикладів, змінюється лише форма, значення залишається незмінним. Якщо причина появи таких неологізмів полягає не в утвореннях евфемізмів, слід поставити запитання, чи не передувало зневажливе або меліоративне перейменування також зміні якості денотату. Як і у випадку з неолексемами, необхідно проводити диференціацію за способом утворення [53].

3. Неосемема (нові значення) – це нові значення, які додаються до існуючих лексичних одиниць (наприклад, Konzil, Patenschaft). На відміну від неоформатіву, новим є лише значення слова, словоформа залишається такою, як була. Причина появи нових семем може полягати у безперервному семантичного розвитку або у перевизначені (створення нової термінології) [53].

Враховуючи такі чинники, як історичний контекст та різноманітні фази зміни мови, К. Хеллер робить висновок, що неологізм – це лексична одиниця, чи форматів, чи семема, що виникає у комунікативному співтоваристві певному етапі розвитку у результаті комунікативної потреби, поширюється, колективно приймається як мовна норма, протягом певного періоду використовується більшістю користувачів мови та сприймається як нова [53]. Він наголошує увагу на тому, що додавання неологізму до повсякденного життя та його розгляд як окремої лексичної одиниці у складі словникового запасу людей слід визначити суттєвим критерієм, за допомогою якого неологізм можна буде відрізнити від okazіоналізму та інших новоутворень, які не сприяють комунікативній практиці спільноти і тому не досягають рівня інтеграції до

загального словника. Проте під час інтеграції до загального словникового запасу неологізми відносно швидко втрачають свою помітність та згодом перестають асоціюватись з характерним «новим».

Отже, К. Хеллер створив справжній науковий та описовий твір, у якому закладає міцний фундамент для подальшого розвитку та дослідження феномену неологізмів. Також він дуже велику увагу приділяє концепції створення словника та розмірковує над тим, як саме слід наповнювати його неологізмами та як їх краще позначати, що робить його одним з найвидатніших німецьких теоретиків у галузі неології.

Після знайомства з найвидатнішими представниками «європейської школи неології», слід приділити окрему увагу розвитку неологізмів в Україні [3]. Посилення уваги до цієї лінгвістичної галузі відбувається наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Саме тоді українські мовознавці роблять свої перші кроки у вивченні теоретичного та практичного здобутку неологічного матеріалу: розпочинають досліджувати процес появи нових слів, їх систематизацію, нормативну оцінку, поновлюють практику фіксації появи нових слів та їх значень. Спираючись на це, можна зробити висновок: неологія почала зароджуватись як окрема галузь лінгвістичних знань з власним науковим апаратом, історією та перспективами розвитку [1].

Коли йдеться про неологізми, краще за все почати з індивідуально-авторських новоутворень та okazionalizmів, бо їх можна вважати «братами й сестрами» неологізмів. Як у більшості випадків, історія їх вивчення припадає на середину ХІХ століття, бо саме тоді почало зароджуватись питання щодо того, чи є українська мова наріччям польської або російської мов або все ж таки вона – самостійна мова слов'янської групи? Щоб довести друге твердження, потрібно було підтвердити її самобутність багатую, не схожою на іншомовну, лексику. Саме це й стало чинником масового «кування слів», народження індивідуально-авторських новотворів, які зазвичай заносились у словники з метою оновлення лексичного складу української мови. Подібний метод здебільшого знайшов підтримку у таких вчених, як О. Партицький, Ф. Піскунов та Є. Желехівський, які відомі саме складанням та

наповненням словників, проте письменник Б. Грінченко вважав появу «невідомо звідки взятих» неологізмів, які вживали лише їх автори, недоцільною, хоча серед таких двох явищ, як кування та запозичення, віддавав перевагу першому [7]. Митець, маючи відношення до людей творчих, розумів, що без авторських новотворів не обійдеться жоден літературний твір, тому був готовий «прийняти» нові слова у випадку, коли на якийсь предмет, явище чи подію дійсно немає відповідника українською мовою, хоча вважав ковані слова нещасними та пророкував їм забуття через специфіку вживання. На щастя, більшість таких «насмиканих» слів пройшли випробування часом та досить активно використовуються у побуті, літературі тощо.

Слід підкреслити, що період новоутворення слів у більшості випадків складається з подібних дискусій. Завжди були ті, хто запекло відстоював власне право на «кування» й ті, хто критикував результати їх праці, і якщо з представником критиків ми ознайомились, слід згадати захисника – відомого українського митця Івана Франко. У своїй статті, присвяченій Михайлу Старицькому, письменник згадує, як редагував Кулішів переклад шекспірівського «Гамлета», паралельно порівнював його з варіантом перекладу Старицького та помітив, що слова, які у 1882 р. викликали обурення у читачів та критиків другого, з часом стали загальноновживаними та більше не викликають негативних емоцій. Франко вважав, що походження «кованих слів» не є важливим – достатньо й того, що вони здобули право увійти до словникового запасу українців, розширивши та збагативши його [28].

Окрему увагу слід приділити так званому «радянському періоду» української неології, бо саме він характеризується активним «народженням» термінологічної лексики на основі народної, загальнодоступної мови. Однак самі принципи її утворення почали формуватись ще у 1861 р., коли український лексикограф Михайло Левченко опублікував у журналі «Основа» статтю, де підкреслював, що оскільки новітня наука є загальним надбанням, то й терміни її повинні бути зрозумілі усім без виключень. Водночас М. Левченко заперечував будь-які запозичення з іноземних мов, вважаючи їх непотрібними, тому під час перекладу він

брав первинне значення терміну та наближував його до розуміння як освічених, так і неосвічених користувачів, наприклад: *фабрика – виробня, пульс – живчик, метафора – переносня, грифель – писало, куб – трикрат* тощо [20].

У 1921 р. при Всеукраїнській академії наук почав свою роботу Інститут української наукової мови, метою якого було складення різногалузевих термінологічних словників. Це призвело до того, що у 1932 р. в Україні можна було нарахувати близько тридцяти термінологічних праць, присвячених індивідуально-авторським новотворам. Те, що було запроваджено з добрими намірами, наприкінці зайшло у глухий кут, бо по-перше, українська наукова мова почала переобтяжуватись «народними» термінами, а по-друге вона неминуче втрачала зв'язок з науковими мовами інших країн, що могло зашкодити входженню україномовних дослідників у європейський культурний простір [3].

У 1949 році український історик й мовознавець Іван Огієнко у своїй праці «Історія української літературної мови» вперше використовує для визначення індивідуально-авторських новотворів термін «неологізм» та припускає, що якщо б митці художнього слова не наповнювали свою рідну мову новими словами, вона б остаточно завмерла та припинила свій розвиток. «Культурне та духовне життя людини безперервно зростає, тому з часом перед нею стає потреба у нових словах для можливості повно висловити свою думку», – вважає мовознавець та проводить цю ідею крізь власне дослідження [25].

Трохи більше уваги неологізмам приділяв український мовознавець та співавтор «Курсу сучасної української літературної мови» Петро Горещькій. У розділі «Лексика української літературної мови зі стилістичного погляду» митець вважає новотвори словами, «що весь час входять у літературну мову найбільше з говірок виробничих колективів, почасти просочуються з діалектів територіальних і соціальних або вносяться в літературну мову окремими особами – ученими певних ділянок знання, письменниками, перекладачами» [18]. Вчений намагався знайти межу між словами, які з часом стануть частиною повсякденного словникового запасу людини і тими, що ніколи нею не стануть. Цю, «не повсякденну» категорію П. Горещькій ототожнював з художніми неологізмами – результатом не запозичення

а самостійної творчості певного автора, його інструменту для підкреслення своїх почуттів.

Такі неологізми вважались суто літературним надбанням, яке не потрібно запроваджувати до активного фонду загальної мови через їх унікальність та специфіку, яку проста людина може не зрозуміти. Лише там, де митець їх уживав, художні новотвори житимуть повним життям та збагачуватимуть твір своєю образністю та емоційністю [2].

У 1973 р. український вчений Іван Білодід публікує цілу низку наукових праць, що були присвячені індивідуально-авторським утворенням та розглядали їх як інструменти, що виконували художньо-стилістичну функцію, та відповідно кваліфікував їх як художні і стилістичні [9].

Це призвело до того, що поняття «неологізм» здебільшого асоціювалось з мистецтвом, ніж з наукою або буденним життям, а згодом за аналогічною семантикою було затверджено такі терміни, як «поетичний неологізм» та «оказіоналізм» [17].

Здебільшого завдання, які ставили перед собою українські мовознавці, полягали у вивченні новотворів у межах лексико-семантичного, словотвірного та функціонально-стилістичного аспектів.

Це, у свою чергу, гальмувало народження неології як окремої царини лінгвістики, проте митцями та майстрами українського художнього слова було закладено міцний фундамент для подальшого розвитку української неології: з'явилися дисертаційні роботи, словники-реєстри індивідуально-авторських слів тощо.

Як будь-яка інша галузь науки, ця царина також потребує систематизації, доопрацювання та всебічного аналізу неологічного матеріалу. Приклад українських лінгвістів демонструє складний шлях, через який вимушена була пройти неологія перед тим, як зайняти своє місце у лінгвістиці, а приклад французького та німецького філологів допоміг зрозуміти, що коли йдеться про новотвори, немає кращого шляху їх осягнути, ніж почати складення словника.

1.2 Структуро-семантичні особливості утворення неологізмів англійської мови

1.2.1 Типологічні принципи класифікації неологізмів

Невеликий огляд історії появи та становлення неологізму як самостійної лексичної одиниці допомагає дійти до висновку, що кожна епоха збагачує мову новими лексичними одиницями. Враховуючи це, неологізми можна групувати за часом їхньої появи. Наприклад, це можуть бути слова, запроваджені відомими українськими письменниками (В. Стуса, О. Гончара, П. Загребельного тощо), неологізми початку ХХ століття, перші роки революції, неологізми часів війни тощо, а у випадку з англійською мовою – неологізми вікторіанської епохи, слова, введені Шекспіром, новотвори початку ХХІ століття тощо [14].

Цілком зрозуміло, що приплив нових слів у мову зазвичай відбувається у періоди найбільшої активності суспільно-політичного та культурного життя будь-якої країни, тому більшість вчених лінгвістів бере за основу класифікацій неологізмів різноманітні критерії їхнього виділення та оцінки.

Залежно від способу появи слова розрізняють лексичні неологізми, які створюються згідно з продуктивними словотворчими моделями всередині мови або запозичуються з інших мов, і семантичні, які виникають у результаті присвоєння нових значень вже відомим словам. За словотворчою ознакою серед лексичних неологізмів за виділяють слова, утворені за допомогою:

- суфіксів;
- префіксів;
- суфіксально-префіксальні утворення;
- найменування, створені шляхом словоскладання;
- складноскорочені слова;
- скорочені слова [24].

Перші три способи зазвичай поєднують в одну велику групу афіксальних неологізмів.

Залежно від умов створення неологізми поділяють на:

- загальнономовні, що з'явилися разом із новим поняттям чи новою реалією;
- індивідуально-авторські, введені у вжиток конкретними авторами [19].

Переважає більшість неологізмів належить до загальнономовних. Слова, створені конкретними авторами, вийшовши за межі індивідуально-авторського вживання, стають надбанням мови та, як наслідок, приєднуються до активної мови. До цієї ж групи належать й okazіоналізми – слова, утворені окремим автором відповідно до існуючих у мові словотворчих моделей і вживані лише одноразово у певному творі. Авторами таких неологізмів можуть бути як письменники, так і звичайні люди; ми самі, не помічаючи того, часто вигадуємо слова «на випадок». Особливо багато okazіоналізмів створюють діти [29].

Художньо-літературні okazіоналізми іноді відносять до індивідуально-стилістичних, щоб розмежувати їх і суто побутові (не художні) нові слова. Якщо побутові okazіоналізми виникають зазвичай в мовленні, мимоволі, ніде не фіксуючись, то індивідуально-стилістичні є результатом свідомого творчого процесу. Вони відображаються на сторінках літературних творів і виконують у них певну стилістичну функцію.

За своєю художньою цінністю такі неологізми іноді нагадують метафори: в основі їх утворення полягає прагнення відкрити у слові нові можливості та за допомогою нових мовних засобів створити яскравий образ. Як і метафори, індивідуально-стилістичні неологізми своєрідні та неповторні, при цьому письменник часто не ставить собі за мету ввести у повсякденне вживання винайдені ним слова. Їх призначенням є служіння виразним засобом у контексті одного конкретного твору. У поодиноких випадках такі неологізми можуть повторюватись, але при цьому вони не відтворюються, а «народжуються заново» [15].

Деякі вчені виокремлюють серед okazіоналізмів так звані «потенційні слова» – лексичні одиниці, яких немає у словниковому складі цієї мови, але які легко утворюються за тими чи іншими моделями словотвору.

Основна відмінність між потенційними словами та okazіоналізмами полягає в тому, що okazіоналізми – «порушники законів (правил) загальнономовного словотвору», а потенційні слова, навпаки, «заповнюють порожні клітини

словотворчих парадигм... реалізують дію законів словотворення» [10, 58]. Оказіоналізми і потенційні слова найчастіше зустрічаються під час звичайної розмови: «народженим» з нагоди словом промовець нерідко характеризує або те, що немає стандартної назви, або те, регулярне позначення чого він не може одразу згадати. При цьому неологізм може утворюватись відповідно до законів словотворення даної мови або всупереч їм.

Залежно від мети створення неологізмів, їх призначення у мовленні всі неологізми поділяються на:

- номінативні;
- стилістичні.

Номінативні неологізми виконують у мові суто номінативну функцію, другі, у той час коли стилістичні неологізми надають характеристику тим предметам, які вже мають свої назви у мові. Поява номінативних неологізмів визначається потребами розвитку суспільства, винаходами науки та техніки. Ці неологізми виникають як назви нових понять і явищ.

Номінативні неологізми зазвичай не мають синонімів, хоча одночасне виникнення конкуруючих найменувань (наприклад, «космонавт» - «астронавт»), одне з яких згодом витісняє інше, цілком припустимо. Основна частка номінативних неологізмів – спеціальні терміни, які поповнюють наукову лексику та згодом можуть стати загальноживаними, виходячи за межі наукового дискурсу.

Стилістичні неологізми створюють з метою найменування відомих предметів та явищ. Такі неологізми мають у мові синоніми, що поступаються їм за експресивністю стилістичного забарвлення. Проте часте вживання таких слів у мові може перевести їх до активного словникового запасу, нейтралізувавши їх стилістичну забарвленість [6].

Детальну класифікацію неологізмів з урахуванням продуктивності методів словотвору запропонував Луї Гілберт. Він пропонує виділити такі групи неологізмів:

1.1. Фонологічні неологізми, що виробляються з окремих звуків чи своєрідних змін звуків.

Поєднання звуків такого типу найчастіше поєднуються з морфемами грецького чи латинського походження. Прикладами таких неологізмів можуть бути назви різноманітних полімерних волокон, винайдених останні десятиліття: polysterol, (n)ylon тощо.

До цієї ж групи входять слова, утворені від вигуків: zizz (короткий сон) – від імітації звуку, що видається уві сні; ouch! – крик від несильного болю.

1.2. Запозичення.

Загальною тенденцією для слів, запозичених з іноземної мови є те, що вони мають фонетичну дистрибуцію, не характерну для англійської.

При цьому аналізовану групу запозичень можна поділити на чотири підгрупи:

1. Самі запозичення. Основною мовою-джерелом таких неологізмів є французька. Найчастіше неологізми цієї категорії передають значення у галузях культури, суспільно-політичного, повсякденного життя тощо, наприклад: discotheque – дискотека [10].

2. Варваризми – неасимільовані або недостатньо асимільовані в англійській мові словникові одиниці, які відрізняються найбільшим ступенем новизни та відображають реалії тієї мови, з якої вони запозичені, наприклад: perestroika, glasnost [11].

3. Ксенізми. Це неологізми, що також відбивають реалії, специфіку побуту країни-джерела, невластиві мови реципієнту, наприклад ninja – ніндзя, guro – тип бутерброду [11].

4. Кальки. Це такий тип неологізмів, який відбувається через запозичення іншомовних слів, виразів, фраз, буквальною перекладом відповідної мовної одиниці. За останні 25 років кількість калік в англійській мові різко зменшилась. Виділяють всього три найбільш уживані кальки-неологізми:

- dialogue of the death (від фр. Dialogue des sourds) – дискусія, під час якої учасники не звертають уваги на аргументи один одного;

- gliding time (від нім. Glietzeit) – змінний графік;

- photonovel (від ісп. Photonovela) – роман, що складається з фотографій, зазвичай з діалоговими вставками у стилі коміксів.

1.3. Морфологічні неологізми, створені за зразками, що існують у мовній системі, та з морфем, що є у цій системі.

Тут також виділяють кілька підгруп, ґрунтуючись на вживанні тієї чи іншої морфеми:

- афіксальні неологізми;
- неологізми, утворені шляхом словоскладання;
- конвертовані неологізми;
- скорочення, які у свою чергу поділяються на чотири типи: неологізми-аббревіатури, неологізми-акроніми, неологізми-усічення та злиття [12, 45].

Виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що існує безліч варіантів класифікації неологізмів у залежності від основи, яку вчений бере для поділу на групи. Найбільшу увагу для подальшого дослідження представляють варіанти, які спираються на особливості їх утворення, бо саме цьому буде присвячена наступна частина роботи.

1.2.2 Особливості словоутворення сучасної англійської мови

Однією з рис, за допомогою яких характеризується розвиток словникового складу будь-якої мови, полягає в процесі його нескінченного наповнення новими словами. Зазвичай цей процес відбувається у два способи: за рахунок запозичення слів з інших мов або шляхом утворення нових слів, тобто за допомогою словотворення.

У сучасній англійській мові способи утворення слів поділяються на продуктивні і непродуктивні. Слід зазначити, що багато лінгвістів говорять про різну кількість способів словотвору, проте загальновизнаною думкою є те, що сучасна англійська мова передбачає три найбільш продуктивні способи словотвору: афіксація (модель «основа + афікс», наприклад, beautiful, dishonest), словоскладання (модель «основа + основа», наприклад, renfriend, handir) та конверсія (модель V(дієслово) > N(іменник) або N > V, наприклад, to go > a go, a hand > to hand), проте найбільш поширеним з них є саме словоскладання. Саме воно забезпечує найбільшу кількість сучасних новоутворень та, на думку лінгвістів, словоскладання

як спосіб словотворення було популяризовано впродовж останніх 10-15 років. Інші словотворчі способи – лексикалізація, скорочення, зворотна деривація, словозлиття, нажаль не отримали належної уваги [4].

Як було зазначено вище, на сьогоднішній день існує три найбільш продуктивні способи словотвору. Перед тим, як більш детально розглянути перший з них, слід зазначити, що слова складаються з морфем, які у свою чергу поділяються на два класи: корені та афікси. Афікси слід розділяти на префікси та суфікси. Похідні слова (що складаються з кореня і афікса або декількох афіксів) утворюються за допомогою афіксації. Слова, утворені таким чином, складають найбільшу частину англійського словникового запасу.

Отже, афіксація – спосіб утворення слів за допомогою приєднання афіксів до кореня або основи слова. В англійській існує кілька класифікацій афіксів [8].

По-перше, слід зазначити, що той чи інший суфікс дозволяє нам визначити частину мови.

1) до суфіксів іменників в англійській мові відносяться: -er (наприклад, leader), -ness (darkness), -ing (reading), -ship (relationship), -th (truth) тощо;

2) суфікси, що утворюють прикметники: -ful (наприклад, stressful), -less (useless), -y (tidy), -ish (English), -ly (lovely), -en (golden), -some (handsome) тощо;

3) суфікси, що утворюють дієслова: -en (наприклад, widen), -fy (clarify);

4) суфікси, що утворюють прислівники: -ly (наприклад, hardly) [13].

По-друге, афікси поділяються на продуктивні та непродуктивні. Продуктивність чи непродуктивність того чи іншого афіксу визначається у вигляді порівняння кількості і складу слів, що його містять, з тим, що спостерігалось у мові в попередні епохи його розвитку. Продуктивними називаються морфемі, які беруть активну участь у словотворенні та надають нові слова у період розвитку мови. До продуктивних афіксів на даний момент відносяться наступні суфікси:

1) іменників: -er, -ing, -ness, -ism, -ist, -ance (наприклад, player, meeting, darkness, capitalism, appliance);

2) прикметників: -y, -ish, -ed, -able, -less (наприклад, funny, childish, educated, preferable, helpless);

- 3) прислівників: -ly (наприклад, beautifully);
- 4) дієслів: -ize/-ise, -ate (наприклад, memorize, dedicate).

Крім суфіксів слід розглядати продуктивні префікси: un-, re-, dis-(наприклад, unsatisfied, rebuild, disarroynted).

До непродуктивних афіксів належать такі суфікси:

- 1) іменників: -th, -hood (наприклад, trooth, brotherhood);
- 2) прикметників: -ly, -some, -en, -ous(наприклад, fiendly, handsome, darken, various);
- 3) дієслів: -en (наприклад, threaten) [13].

Префікс у даному випадку визначається, як морфема, яка в процесі свого розвитку набула відповідного абстрактного значення й ставиться перед словотворчою основою, змінюючи її значення.

Крім афіксації в англійській мові існують інші способи утворення слів. Наприклад, конверсія – процес зміни граматичної категорії слова без зміни його форми. Цей спосіб словотвору набув популярності завдяки своїй аналітичній манері. Основна сутність конверсії, як словотворчого процесу, полягає в тому, що здійснюється зсув функціонального характеру з однієї категорії в іншу, утворення однієї частини мови від основи іншої, не змінюючи її (наприклад, to finger finger).

Конверсійне словотворення передбачає граматичну та семантичну перебудову, при цьому в похідному слові запозичується семантика основи, потім до неї додається інша, обумовлена новим морфологічним статусом.

Специфічний характер такого словотвору також відображено у тому, що дане явище досить довго не мало власного терміну, бо з часом такі терміни, як «без афіксальне утворення», «кореневе утворення» тощо, вийшли з вживання через їх некоректність. Однак, незважаючи на це, слід зазначити, що термін, що використовується сьогодні, не є ідеальним, оскільки має омоніми в інших системах термінів [16].

Найбільш поширеним типом конверсії в сучасній англійській мові є вербалізація іменників, наприклад: water – to ater – поливати, bill – to bill – сплачувати рахунок, garage – to garage – ставити у гараж.

Іменники в англійській також можуть бути утворені за допомогою конверсії від дієслів: to cook – a cook – кухар, to kiss – a kiss – поцілунок, to try – a try – спроба.

Також слід виокремити словоскладання – спосіб утворення нових слів за допомогою об'єднання двох або більше основ в одне ціле, наприклад: blackbird – дрізд, blackboard – шкільна дошка, first-night – прем'єра [59].

Іноді складне слово може за формою бути схожим на словосполучення, але за функцією та значенням залишатись словом, наприклад: a never-do-well – невміха.

Утворення складних слів на підставі словосполучення або речення в англійській мові називається компресією. Більшість складних слів представлена іменниками, причому в англійській мові набагато частіше, ніж в українській, зустрічаються прикметники, складні дієслова, складні займенники, прислівники та частки, наприклад: workshop – майстерня, well-known – відомий, to blackmail – шантажувати; somewhere – десь [16].

Також не слід забувати про скорочення – процедуру зменшення числа фонем та/або морфем у словах або словосполученнях без зміни їх лексико-граматичного значення (категорії), в результаті чого з'являється нова номінативна одиниця або [21].

В англійській мові до основних типів скорочень відносять графічні та лексичні. Графічні скорочення – результат скорочення слів і словосполучень лише у межах письмової мови, тоді як в усному мовленні використовують лише відповідні повні форми [23]. Їх використання обумовлено необхідністю економії місця та посилення у письмовій формі, проте у спілкуванні вимовляються як повноцінні слова (наприклад: e.g. – for example).

Лексичне скорочення, або аббревіатура, навпаки, мають право існувати як у письмовому вигляді, так і під час усної розмови. В англійській мові їх можна поділити на п'ять груп:

1) Ініціальні. Цей тип утворюється з початкових букв слова, що позначає поняття. Всього в англійській мові нараховується два типи таких аббревіатур:

- ініціальні аббревіатури з літерним читанням: UK (United Kingdom) – Сполучене Королівство;

- ініціальні аббревіатури, які читаються як слова: UNESCO (United Nations Economic, Scientific, Cultural Organization) – Організація Об'єднаних націй з питань освіти, науки та культури, ЮНЕСКО.

2) Акроніми – скорочення, які на відміну аббревіатур, читаються і сприймаються як звичайні лексичні одиниці. Вони утворюються з різних поєднань літер (перших літер, або перших кількох з останньою тощо) [22].

До них належать такі терміни скорочення, як radar, laser, master тощо. Слід зазначити, що перекладацькими відповідностями цих одиниць в українській мові є саме акроніми, а не багатослівні терміни: radar (Radio Detection and Ranging – радіовиявлення та визначення відстані).

3) Складові скорочення, утворені за початковими складами слів, що входять у найменування, наприклад: Wi-Fi (Wireless Fidelity) – бездротовий доступ до Інтернету [32].

4) Частково скорочені слова – скорочення, утворені з початкових складів слів першого слова з повним другим словом, наприклад: e-mail (electronic mail) – електронна пошта.

5) Усічення – тип скорочення, який полягає у тому, що нові слова утворюються шляхом усічення основи та умовно поділяється на чотири підтипи:

а) аферзиси – слова з усіченою початковою частиною слова, наприклад: phone < telephone;

б) синкопи – слова з усіченою серединою, наприклад: - maths < mathematics, неологізми: binocs (< binoculars) – бінокль. Більшість усічених слів складається з іменників, менша – з прикметників та дієслів. Скорочуються, зазвичай, загальні іменники, набагато рідше – власні назви, наприклад: Frisco < San Francisco [22].

в) апокопи – слова з усіченим закінченням. Відповідно до спостережень провідних лінгвістів-дослідників, цей підтип усічень є найпоширенішим, наприклад: ad < advertisement.

г) комбінація аферезису та апокопу – слова, що мають двостороннє усічення, тобто зберігається лише середня частина слова, наприклад: tec < detective.

Крім основних способів словотворення є й другорядні. До них прийнято відносити:

1. Звукообмін, що передбачає утворення нового слова за допомогою зміни фонетичної структури кореня слова. Даний спосіб словотвору поділяється на три підвиди: зміна голосних (foot-feet); зміна приголосних (speak-speech); зміна і голосних, і приголосних одночасно (life-live) [26].

2. Зміна наголосу, що передбачає утворення нового слова шляхом перенесення наголосу на інший склад ('record-re'cord) [26].

3. Подвоєння – shilly-shally (нерішучість).

4. Звуконаслідування, що передбачає словотворення шляхом називання звуків словами, що з ними асоціюються. Всі методи звуконаслідування поділяються на п'ять видів:

- назва звуків води (babe, blob, bubble, splash, gurgle);

- дієслова, що позначають звуки, що видаються людьми (bbble, shatter, giggle, grunt, grumble, murmur, mutter, titer, whine, whisrer);

- дієслова, що позначають звуки, що видаються тваринами, птахами та комахами (buzz, croak, crow, hiss, honk, howl, moo, mew);

- дієслова, що імітують звуки металевих предметів (clink, tinkle);

- дієслова, що імітують рух (clash, crash, whack, whip, whisk) [5].

5. Зворотня деривація, яка здійснюється за допомогою словотвірних моделей, які характерні й для прямої деривації, проте «читається навпаки». Тобто, будь-яке співвідношення мотивуючого і мотивованого можна читати як зліва направо, так й у зворотний бік, тобто потенційно може у ролі моделі реалізації зворотного словотворчого процесу [22].

Призначення зворотної деривації полягає в утворенні відсутніх, хоча й можливих у мові слів. Найчастіше у порівнюваних мовах можна зустріти десуфіксацію, що передбачає видалення суфікса зі складу слова: a legislator-to legislate-приймати закон.

6. Гібридизація є порівняно молодим словотворчим способом. У межах лінгвістичної літератури він більш відомий, як злиття, телескопія, контамінація

тощо. Сучасна лінгвістика дозволяє використання низки назв, які відображають однаковий спосіб словотвору. Так, головною його відмінністю від інших способів є те, що у якості словотвірної одиниці виступає не основа, а її довільний фрагмент, який іноді збігається з основою за обсягом. Сам по собі такий фрагмент у мові відсутній, його поява пов'язана безпосередньо з процедурою створення слова, що пояснює відсутність єдиної моделі гібридизації [26].

Взагалі під гібридизацією мається на увазі спосіб утворення номінативної змодельованої одиниці з двох слів шляхом усічення як одного з них у місці з'єднання з можливим накладенням та вставками морфів, а також із забезпеченням збереження акцентно-складової структури одного з вихідних слів, яке береться у якості морфологічного зразка.

Утворення гібридних одиниць відбувається не за допомогою механічного скорочення вихідних слів, а за допомогою цілеспрямованого, семантично мотивованого їх зменшення, в результаті якого відбувається створення нового слова з двох (або більше) «уламків», які мають нове предметно-логічне значення [27].

Слова, поява яких обумовлена телескопією, називаються блендами (англійський термін для даного способу – *blending*). Простежити за процесом блендінгу можна, якщо поглянути на слово – *smog*, яке утворене з фрагментів двох основ – *smoke* та *fog*- за допомогою їх накладання один на другий [27].

7. Перерозподіл – переосмислення морфологічного складу слова, що відбувається в ході історії. Найчастіше передбачає втрату чи додавання початкового *n* за рахунок використання артикля, наприклад: *An eke name* (ім'я власне) – *a nick name* (прізвисько). У зв'язку з цим приголосна *n* тепер відноситься до прикметника [36].

Крім вищенаведених способів утворення нових слів існує ще один – лексикалізація. Він є трансформацією граматичної форми слова в самостійне слово, наділене новим лексичним значенням. Як правило, лексикалізація найчастіше застосовується до слів – іменників, що мають форму множини, наприклад: *Power* – влада, *powers* – повноваження [47].

Також слід підкреслити, що сприйняття нових слів, як неологізмів, відбувається до того часу, поки поняття, що виражаються за його допомогою, не стануть звичними. Після цього вони поповнюють словниковий склад людей і вже не вважаються новими.

Зазначимо, що відчуття новизни властиво кожному новому слову індивідуального лексикону людини, оскільки пов'язані з сприйняттям слова конкретним носієм мови, і має психолінгвістичний характер. З цієї точки зору неологізми в їхньому традиційному розумінні, засвоєні індивідом у його мовній свідомості, подібного відчуття новизни можуть не породжувати, тобто для цього носія мови новим словом не є (наприклад, слова селфі, смартфон, для сучасної молоді) [36].

Проте з лінгвістичної погляду подібні лексеми формально продовжують залишатися неологізмом, тобто новим словом цієї мовної системи.

При цьому формальна новизна має бути апробована часом, перш ніж дане слово з лінгвістичної точки зору перестане трактуватися як неологізм: «неологізми, що стали одиницями мови, згодом входять до словників, що відображають актуальний стан лексики» [41].

1.3. Засоби утворення неологізмів німецької мови

1.3.1. Систематизація німецькомовних неологізмів

Лексичні інновації та перетворення у мові, спричинені численними варіаціями щодо класифікації неологізмів, торкнулись не лише англійської мовної системи, а й багатьох інших, зокрема німецької мовної системи. Неологізми – справжні свідки суспільного розвитку, підкреслює німецький вчений Міхаель Кінне: «У зв'язку з прогресивним розвитком суспільства треба давати назви новим явищам та фактам . Неологізми, що зароджуються, є свідками процесу соціального розвитку і навіть соціального прогресу. Вони є наочними прикладами тісного зв'язку між комунікацією та суспільством» [38].

Перша класифікація німецьких лексичних інновацій була представлена у німецькому словнику сучасної німецької мови. Там чітко виокремлюють три типи неологізмів:

1) слова, які вперше з'явилися в німецькій мові протягом останніх 25 років, так звані *Neuwörter* («власне неологізми», або «неологізми першого порядку») – слова, вперше зафіксовані в німецькій мові, запозичені з інших мов або неологізми штучного походження, які є словами, що володіють новим звукорядом і морфемним складом;

2) слова, що виникли протягом зазначеного періоду часу, беручи за базу раніше вже існуючі лексичні одиниці, тобто складені з вже у мові відомих слів, основ та афіксів у нових комбінаціях за словотворчими моделями, тобто шляхом лексико-словотвірної деривації, – так звані новоутворення (*die Neuprägungen*);

3) слова, які отримали у цей період нове значення, у словнику вони мають назву *Neubedeutungen* («семантичні неологізми»), тобто це або старі слова, що повністю змінили своє значення, або слова, що набули до відомої вже системи значень одне чи кілька нових. До «семантичних неологізмів» слід було б віднести і «стилістичні неологізми» – лексику, що перейшла до категорії літературної з місцевих діалектів, сленгів та аргю [31].

Серед цих дуже великих та різномірних груп слів справді новими є лише слова, котрі поєднують нове звучання з новим понятійним змістом (*Neuwörter*). Саме їх носії мови реєструють як нові, при цьому спираючись насамперед на новизну звучання.

Неологізми-новоутворення відрізняються новим морфемним та словотвірним складом, тому є логічним закріпити термін неологізм лише за цими двома типами нових слів (*Neuwörter* і *Neuprägungen*), оскільки вони є новими лексичними одиницями мови.

На певному етапі розвитку мови неологізмами вважались такі слова, як *Computer* та *Terminal*. Їх ще називають неологізмами першого порядку, наприклад: *die E-Mail* (електронна пошта), *sponsern* (підтримувати матеріально). Новизна цієї лексики часто дуже відносна, іноді дані новоутворення відносять взагалі до

неологізмів третього порядку, а в другій виділяють «Neuprägungen», що містять новий, раніше невідомий структурний елемент. У даному випадку йдеться про гібридні новоутворення «hybride Neubildungen», наприклад: der Buddy-Abend (дружня вечірка), die Geburtstagsparty (вечірка з приводу дня народження) [52].

До лексичних інновацій третього порядку багато лінгвістів відносять також і семантичні неологізми «Neubedeutungen»: слово «die Optik», крім колишнього значення «оптика (розділ фізики)» набуло нового «зовнішнього вигляду, зримого образу». Dies macht sich für die politische Optik sehr gut («Це дуже добре для політичної оптики») [33].

У німецькій лексикології існують такі класифікації неологізмів, які слід згадати:

- новоутворення, запозичення, нове слово [44];
- нове слово [42];
- нова лексема/ нове слово, нова семема/ нове значення, нове позначення [49];
- нове значення/ нова семема [41];
- нове слово, новоутворення, нове значення [35];
- нове слово / новоутворення / нове значення [54].

Цікавою з лінгвістичної точки зору є класифікація неологізмів у роботі Dou Xuefu «Neologismus und Neologismenwörterbuch». Він пропонує такі види:

- нові запозичення та новоутворення із запозиченими складовими елементами;
- прямі запозичення;
- гібридні (змішані) новоутворення;
- уявні запозичення;
- нові похідні слова;
- нові аббревіатури;
- новоутворення;
- нові значення [55].

Багато в чому дана класифікація схожа на систематизацію лексичних інновацій у WdG за винятком, що у останній розглядаються основні види

неологізмів. Класифікація Доу Ксуефу пропонує виокремлення окремих підвидів нової лексики: нові запозичення поділяються на прямі, уявні запозичення та гібридні (змішані) новоутворення, у тому числі й основні види – новоутворення та семантичні інновації.

Розглянувши основні класифікації лексичних інновацій у німецькій мові, найбільш доречним здається зупинитись на «класичному» варіанті класифікації неологізмів, наведеному у німецькому словнику сучасної німецької мови, враховуючи при цьому всі можливі підвиди інновацій словникового типу.

1.3.2. Способи утворення неологізмів німецької мови

Основними способами збагачення словникового складу німецької мови є морфологічний (морфемний) і семантичний (неморфемний). За результатами дослідження вченими нових слів, які увійшли до повсякденного використання людьми у період карантину, спричиненого вірусом COVID-19, найбільш продуктивним способом утворення нових слів у сучасній німецькій мові є словоскладання. За структурою компонентів складного слова розрізняють декілька груп композитів:

1. Перший компонент – іменник. Перший компонент у складному іменнику може бути:

а) іменником: *das Abstandsgebot* «вимога дотримання соціальної дистанції», *die Bürgerdisziplin* «послідовне дотримання жителями населеного пункту певних правил і розпоряджень» (наприклад, під час пандемії COVID-19), *der Coronamüder* «людина, втомлена від усього, що пов'язано з коронавірусом» [35];

б) іменником у вигляді аббревіатури: *die R-Zahl (die Reproduktionszahl)* «коефіцієнт зараження коронавірусом (математичний розрахунок кількості людей, заражених одним інфекційним пацієнтом, у разі його знаходження в незараженому середовищі)», *der PCR-Test (PCR-Abstrichtest)* «ПЛР-тест на Covid-19» [60];

2. Перший компонент – прикметник або прислівник: *der Kurzzeitshutdown* «короткочасне припинення діяльності або закриття державних установ, підприємств та служб», *die Draußenschule* «шкільні заняття на свіжому повітрі».

3. Контрактури (слова з усіченими основами): der Maskomat «автомат для продажу масок (маскомат)», die Maskne «маскне (роздратування та запалення шкіри, викликане носінням медичної маски)» [60].

4. Багатокомпонентні нові слова: das Drive-in-Testzentrum «мобільний (пересувний) центр тестування на корона вірус», die Spuckschutztrennwand «корона вірусна перегородка (прозора перегородка з оргскла, покликана знизити ризик захворювання на вірус COVID-19)», der Coronapflichttest «обов'язковий тест на коронавірус» [39].

У німецькій мові є досить багато слів із загальним ініціальним компонентом, який використовується для утворення складних композитів:

- слова з компонентом prä: präsymptomatisch «стан до появи перших симптомів хвороби»;

- слова з компонентом post: das Post-Covid-Syndrom «постковидний синдром (наслідки коронавірусної інфекції, при якій люди, які перенесли інфекцію, страждають від довгострокових симптомів)»;

- слова з компонентом anti: der Antigenschnelltest «експрес-тест виявлення антитіл до COVID-19» [51].

Найбільш продуктивним способом словотвору у німецькій мові є абревіація, яка у свою чергу ділиться на два типи: акроніми (літерні абревіатури) та контрактури (усічені слова). Важливо також відзначити тенденцію в сучасній німецькій мові до утворення слів за аналогією (die Coronaoia «коронавірусна параноя») та неологізми, утворені морфологічним способом, а саме шляхом суфіксації та префіксації.

Найбільш поширеними суфіксами є –er, -ung, -isch, -los, -arm, -ieren, наприклад: der Coronaer «той, хто заразився коронавірусом», multisystemisch «мультисистемний».

До найбільш розповсюджених префіксів відносяться be-, super-, наприклад: bemaskt «в масці» [43].

Ще одним найбільш способом утворення неологізмів у сучасній німецькій мові є пряме запозичення з англійської мови через транслітерацію: der Lockdown

«сувора ізоляція та масове примусове закриття освітніх, державних та торгово-розважальних установ через епідемію чи інше стихійне лихо», Circuitbreaker «додаткові заходи щодо обмеження суспільного життя» [37].

Слід згадати про наявність великої кількості гібридних утворень графічного з'єднання елементів двох мов у складі однієї лексичної одиниці: die Onlineklausur «письмовий онлайн-іспит», das Homeofficegesetz «закон про віддалену (дистанційну) роботу» [47].

Семантична деривація відноситься до популярних способів збагачення словника німецької мови. Значення вже існуючих у мові слів і словосполучень можуть змінюватись, або слова отримують додаткове значення. Наприклад, в електронному словнику Duden зафіксовано шість значень слова der Hotspot:

1) einzelne Stelle oder Bereiche eines Gens, an dem besonders häufig Mutationen auftreten «окреме місце або область гену, в якому найчастіше відбуваються мутації»; [60]

2) hypothetisch begrenzte Schmelzregion im Erdmantel unterhalb der Lithosphäre «гіпотетично обмежена область плавлення в мантії Землі нижче за літосферу» [60];

3) grafisch oder farblich hervorgehobener «точка або текст, виділений графічно або в кольорі на сторінці екрана, яка зазначає посилання» [60];

4) Ort, der eine besondere Anziehungskraft ausübt, besonders viele Menschen anlockt «місце, яке має особливу привабливість, приваблює особливо велика кількість людей» [60];

5) etwas, was ein hohes Konfliktpotenzial in sich birgt, von großer Brisanz ist «те, що таїть у собі високий потенціал конфлікту, дуже вибухонебезпечно» [60];

6) Ort, an dem es einen öffentlichen drahtlosen Internetzugang gibt «місце, де є громадський бездротовий доступ до Інтернету».

Під впливом позамовних (екстралінгвістичних) факторів, а саме пандемії COVID-19, у німецькій мові з'являються нові значення слова der Hotspot, зафіксовані в електронній версії словника «Neologismen – Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie», складеного Інститутом німецької:

1) епіцентр зараження інфекційним захворюванням;

2) регіон ризику [60].

Для позначення нового предмету або для вираження нового поняття в сучасній німецькій мові активно використовуються неологізми- словосполучення, наприклад: Neue Normalität «нова реальність (після епідемії COVID-19)», digitales Konzert «цифровий концерт» тощо [47].

На підставі вищенаведеного можна дійти висновку, що основними способами поповнення лексичного складу сучасної німецької є словотворення (морфологічний або морфемний спосіб), запозичення з англійської мови та семантична деривація.

Найбільш продуктивним способом створення нових слів у німецькій мові є словотворення, яке здійснюється переважно шляхом словоскладання, шляхом суфіксації та префіксації, а також за допомогою абрєвіації (акроніми та контрактури).

1.4 Національно-культурна специфіка вивчення нової лексики

Поява нових слів у системі мови будь-якого народу є яскравим прикладом цієї тенденції та підтвердженням двох головних принципів мовної системи – її динамізму та відкритості. Однак важливо підкреслити, що жодна жива мовна система не існує поза її носіями, поза людиною. Поява нових слів зумовлена діяльністю людини, внаслідок якої з'являються нові реалії, що потребують найменування; її міжкультурної комунікації, внаслідок якої відбувається запозичення іншомовних слів та їх поступове присвоєння рідною мовою; а також її щоденною активністю, результатом якої часто стають okazіоналізми.

Незважаючи на численні дослідження, присвячені неологізмам, виокремити єдине, універсальне визначення даного поняття неможливо, оскільки розгляд даного явища здійснюється через призму різних наукових теорій – стилістичної, лексикографічної, денотативної, структурної, конкретно-історичної та психолінгвістичної. Проте слід зауважити, що всі вони, крім психолінгвістичного, розглядають неологізм з погляду його залучення у мовну систему, залишаючи поза увагою носіїв мови.

Більшість досліджень, присвячених неологізмам, розглядають останні у їх співвіднесеності з мовною системою, яка таким чином реагує на появу нових реалій, предметів, явищ та фіксує відповідні номінації у словниках. Слід зауважити, що носіїв мови, їх індивідуальне сприйняття нової лексичної одиниці практично не береться до уваги, за винятком низки згадок про «відчуття новизни», яке залишається туманно визначеним і вельми суб'єктивним критерієм [34].

Значний внесок у розвиток сучасної неології зробила психолінгвістика, у межах якої неологізм розглядається як мовна одиниця, яка раніше не зустрічалась в індивідуальному мовному досвіді носія мови. На відміну від структурно-семантичного аспекту дослідження неологізмів, дана теорія неології розглядає неологізм у взаємозв'язку з мисленням окремо взятого носія мови [40].

Однак індивідуальний мовний досвід є варіативним, тобто якщо неологізми розглядати як мовні одиниці, які раніше не зустрічались у мовному досвіді людини, до них можна віднести як історизми, архаїзми, так і інші слова, що існують у мовній системі, проте не засвоєні за різних причин окремо взятим носієм мови (професійна лексика, терміни, жаргонізми тощо). Разом з тим, неологізмом у його традиційному розумінні не може бути термін або професійна лексема, яка вже давно існує у мовній системі, але з певних причин не засвоєна окремо взятим індивідом, оскільки неологізм повинен відповідати тимчасовому критерію, спрямованому на майбутнє. Подібне «скупчення» слів, не відомих окремо взятій людині, можна визначити як нові лише для даної окремо взятої людини [50].

Поняття нового слова з погляду психолінгвістичної неології набагато ширше поняття неологізму. Воно включає всі лексичні одиниці просторово-часової осі (застарілі – архаїзми, історизми; актуальна лексика – професіоналізми, терміни; неологізми – нещодавно з'явилися в мовній системі слова), які не відомі, не знайомі, не зрозумілі окремо взятій людині. На думку вчених, статус нового слова в індивідуальному лексиконі є специфічним у порівнянні з іншими одиницями лексикону у зв'язку з тим, що його ідентифікація відбувається паралельно з його засвоєнням [47].

Таким чином, новизна є індивідуально суб'єктивним критерієм оцінки слова, що проявляється на рівні особистісного сприйняття та оформляється у «відчутті новизни». Важливо підкреслити, що відчуття як таке є завжди індивідуальним та суто особистісним продуктом психічної діяльності людини та не може існувати поза ним, тому відчуття новизни існує лише у свідомості окремо взятого носія мови.

Однак у випадку традиційної теоретичної лінгвістики, що розглядає неологізми в структурно-семантичному аспекті, дослідниками приділено чимало уваги такому опису, що важко піддається, і визначенню «відчуттю новизни», проте незважаючи на численні згадки про відчуття новизни, традиційна лінгвістика не дає повноцінного критерію, за яким можна визначити новизну лексичної одиниці для мовної системи в цілому [52].

Таким чином, можна сформулювати два основних підходи до розуміння нового слова: перший – традиційний лінгвістичний, згідно з яким як нове слово виступає неологізм – лексема, що недавно з'явилася в мовній системі, що позначає нове явище або реалію; і другий – психолінгвістичний, відповідно до якого під новим словом розуміється лексична одиниця, яка раніше не зустрічалася в мовному досвіді індивіда або зустрічалася, але не засвоєна його мовною свідомістю [42].

На підставі вищенаведеного до нового слова можна віднести не лише формальні неологізми, а й інші лексичні одиниці мовної системи, включаючи архаїзми, історизми, професіоналізми, жаргонну лексику та інші, тому що поняття нового слова є ширшим, ніж поняття неологізму. Останній лише свідчить про загальну тенденцію появи нових лексичних одиниць для даної мовної системи, її відкритості, динамічності та жвавості. В основі психолінгвістичного підходу до розуміння нового слова лежить критерій відчуття новизни. Незважаючи на його суб'єктивність та неоднозначність, саме цей критерій є результатом психічних процесів окремо взятої людини та допомагає відрізнити старе від нового. Саме через суб'єктивне «відчуття новизни» відбувається формування індивідуального лексикону людини та розвиток її мовної особистості, тому що нове є основною ознакою як для індивідуального розвитку, так і для розвитку загалом.

Висновки до I розділу

На підставі вищенаведеного можна зробити висновок, що мова, подібно до інших галузей науки, постійно зазнає змін та розвитку. Найбільш чутливо ці зміни можна побачити у словниковому складі мови, яка реагує на будь-які нововведення більш чутливо за інші сфери життя. Неологізми є історично змінною категорією через те, що серед безлічі нових слів дуже невелика кількість стає частиною повсякденного користування людини, проте незважаючи на це саме їх доцільно вважати найпоширенішим джерелом появи нової лексики у будь-якій мові. Спочатку їх починає використовувати дуже вузьке коло людей, проте згодом вони запроваджуються до вживання все більшої кількості споживачів та або переходять до категорії загальноновживаних, або вилучаються з обігу.

Щодо структурно-семантичних особливостей неологізмів англійської та німецької мов слід зауважити, що кожен з мовознавців у той чи інший період надавав власну класифікацію нових слів та способи їх утворення.

Лексикологія іноземних мов постійно рухається вперед, невпинно збагачуючи себе новотворами. У більшості випадків неологізми утворюються за допомогою таких способів, як афіксація, конверсія, словоскладання й скорочення. Неологізми – це результат не лише творчої діяльності поетів та письменників, а й окремих життєвих періодів, які потребують від суспільства нових назв для тих чи інших явищ, або асоціацій, які спонукають людину давати життя новій лексичній одиниці.

РОЗДІЛ 2 СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

2.1 Засоби перекладу неологізмів у сучасній англійській мові

Безперервні зміни, що відбуваються в різних сферах життя суспільства: політичній, економічній, соціальній, культурній тощо завжди знаходять своє відображення у мові, що забезпечує постійне збагачення її лексичного складу. Як відзначав видатний польський лінгвіст Бодуен де Куртене, «мова існує і змінюється не довільно, не завдяки чийсь примсі, але за постійними законами – психічним і соціологічним.» [26].

Відмінною особливістю цього етапу розвитку суспільства є масштабність та висока швидкість змін, що відбуваються, великий вплив англійського простору на все світове співтовариство, активна залученість представників різних соціальних верств, величезний вплив засобів масової інформації та соціальних мереж на громадськість та свідомість, що викликає формування великої кількості нових ідей та концепцій. Як наслідок, лексичний склад мови динамічно поповнюється за рахунок іноземних запозичень та неологізмів.

Серед сучасних неологізмів, які були відзначені провідними видавництвами як найбільш вживані у період 2020–2023 рр., можна виділити лексеми, що відносяться до наступних типів дискурсу: суспільно-політичного, інтернет, пандемії, гастрономічного, ділового, науково-технічного та особистісно-орієнтованого. У даному розділі розглядатимуться приклади неологізмів, що відносяться до суспільно-політичного, пандемії та інтернет-дискурсів, оскільки у вказаний період часу саме ці типи виділяються з поміж інших за кількістю новотворів [59].

Головною складністю при перекладі неологізмів є процес з'ясування значення нового слова. Власне переклад нового слова, значення якого відоме перекладачеві – завдання просте та вирішується шляхом використання способів, наведених нижче, у залежності від того, до якого типу слів належить даний неологізм.

Якщо нове слово відсутнє в англо-українському словнику, слід спробувати знайти його в англійському тлумачному словнику, у розділі «Нові слова» (New

Words Section). При цьому рекомендується користуватись словниками останніх видань. Багато неологізмів можна знайти в словниках та розділах, присвячених сленгу. Проте, словники з об'єктивних причин неспроможні без зупинки наповнюватись новими словами хоча б через те, що лексикографи остерігаються включати до словників звані «оказіональні» неологізми, тобто індивідуальні новоутворення, які вводять окремі автори для даного випадку. Такі слова часто виявляються нежиттєздатними і так само швидко зникають, як з'являються [32].

З'ясування значення неологізму передбачає врахування контексту, у якому вжито перекладені одиниці оригіналу. Насамперед, необхідно встановити, у якому значенні виступає в оригіналі дана одиниця. Більшість мовних одиниць багатозначні, але в контексті вони зазвичай виступають в якомусь одному з потенційно можливих своїх значень [22].

Під час перекладу нових слів різні перекладачі пропонують різні варіанти перекладу – ця розбіжність неминуча, коли нове слово перекладається одночасно кількома людьми, які працюють незалежно один від одного, проте перекладацька практика поступово здійснює «природний відбір» запропонованих варіантів, і врешті-решт до української мови входить лише один варіант з більшості [19].

Коли переклад неологізму з'являється вперше, його не слід сприймати як щось остаточне. Наприклад, *war criminals* у 1946 р. перекладали як «злочинці війни» і лише з часом з'явився переклад «військові злочинці». Так само з неологізмом *Un-American Committee*. [23]. Якщо звернутись до журнальних та газетних статей 1946-1947 рр., можна побачити наступні варіанти перекладу цього неологізму українською: неамериканський комітет, комітет із розслідування неамериканської діяльності, комісія з розслідування антиамериканської діяльності. [19]. З цих трьох варіантів перші два відпали і «переміг» третій варіант, найбільш вдалий.

Перекладач повинен стежити за тим, як передається той чи інший неологізм, критично оцінюючи різні варіанти та намагатись дотримуватись лише одного з них, щоб уникнути різноманіття в термінологічній практиці або принаймні зменшити його.

У наукових статтях дуже часто наголошують на важливості вміння працювати з неологізмами. У статтях різноманітних періодичних видань, де розглядаються способи навчання розумінню та перекладу неологізмів під час підготовки перекладачів у сфері професійної комунікації, виділяють наступні етапи роботи з неологізмами:

1. Етап передперекладацького аналізу:

- виявити неологізм у тексті;
- визначити частину мови та функцію, яку неологізм виконує у реченні;
- визначити стильову та жанрову приналежність тексту, а також загальний контекст.

2. Етап пошуку еквіваленту:

- здійснити спробу пошуку еквіваленту у доступних двомовних словниках, у тому числі онлайн-версії словників.

3. Етап пошуку визначення:

- здійснити спробу пошуку визначення слова англійською мовою в доступних одномовних словниках, включаючи постійно оновлювані онлайн-версії словників. Якщо дефініцію знайдено, а неологізм зареєстровано словником, то здійснити переклад неологізму з урахуванням дефініції з урахуванням загального контексту.

4. Етап визначення способу утворення неологізму:

- у разі відсутності неологізму у словниках чи невідповідності значення контексту необхідно проаналізувати неологізм з метою визначення способу його утворення (афіксальний спосіб, словоскладання, конверсія, скорочення, фразеологія тощо).

5. Етап консультації:

- у випадках, коли виявити значення дуже складно, має сенс звернутись за допомогою до онлайн-спільнот професійних перекладачів.

6. Етап перекладу:

- спираючись на виявлене значення, здійснити переклад неологізму за допомогою загальноприйнятих перекладацьких прийомів для їхнього перекладу.

До них належать: транслітерація, транскрибування; калькування; описовий переклад; пряме включення.

Спосіб *транслітерації* полягає у тому, що за допомогою українських літер передаються літери, що становлять англійське слово, наприклад *scanner* – *сканер* [15]. Безперекладність цього прийому насправді уявна: фактично запозичення у даному випадку здійснюється саме заради перекладу та є передумовою його здійснення. Іноземне слово стає фактом мови та виступає як еквівалент зовні ідентичного із нею іншомовного слова. Фактично цей шлях – один з найдавніших й найпоширеніших природних (що виникли до письма) мовних контактів, але він продовжує грати чималу роль й нині. Щоправда, застосування цього прийому у сучасності пов'язано з низкою обмежень (мовна політика, стилістичні норми, традиції різних соціолінгвістичних колективів тощо) [32].

Наприклад:

- *Brexit* – *Брекзит*,
- *brexchosis* – *Брекзхозис*,
- *subtweet* – *сабтвіт*,
- *hate-link* – *хейт-лінк*,
- *Cyberchondria* – *Кіберхондрія*,
- *droniquette* – *Дроникет*,
- *feminocrasy* – *фемінократія*.

Застосування *транскрипції* у перекладі полягає у тому, що, на відміну від транслітерації, за допомогою українських літер відтворюється не орфографічна форма, а звучання англійського слова, наприклад, *interface* – *інтерфейс* [32]. Провідним способом у сучасній перекладацькій практиці є транскрипція із збереженням деяких елементів транслітерації. Оскільки фонетичні та графічні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова іноземної мови мовою перекладу завжди дещо умовна та приблизна.

Для кожної пари мов розробляються правила передачі звукового складу слова вихідної мови, вказуються випадки збереження елементів транслітерації та традиційні винятки з правил. В англо-українських перекладах найбільш поширеними винятками є, здебільшого, транслітерація деяких невимовних приголосних, передача подвійних приголосних між голосними і в кінці слів після

голосних та збереження деяких особливостей орфографії слова, що дозволяють наблизити звучання слова у перекладі до вже відомих зразків, наприклад:

- *Hurcules missile* – ракета «Геркулес»,
- *deescalation* – деескалація,
- *Nikkei* – Ніккей (індекс курсів цінних паперів на Токійській фондовій біржі),
- *infoganda* – інфоганда,
- *put* – "пут" (опціон),
- *cluster* – кластер,
- *insurgent* – інсургент (повстанець).

Переклад неологізмів за допомогою калькування полягає у заміні складових частин, морфем чи слів (у разі стійких словосполучень) мови оригіналу їх лексичними відповідниками у мові перекладу, наприклад, *petrodollar* – нафтодолар [29]. «Безперекладність» калькування проявляється у збереженні постійної внутрішньої форми слова. Даний перекладацький спосіб передбачає існування двосторонніх міжмовних відповідностей між елементарними лексичними одиницями, які використовуються як «будівельний матеріал» для відтворення внутрішньої форми запозиченого або перекладеного слова.

Калькування як прийом створення еквіваленту дещо схоже на буквальный переклад – еквівалент цілого створюється шляхом простого складання еквівалентів його складових частин. Звідси випливає, що калькуванню підлягають лише неологізми складного слова, проте іноді під дану трансформацію підпадають й словосполучення. Наприклад:

- *just-in-time politics* – своєчасна політика,
- *digital hangover* – цифрове похмілля,
- *crowdfunding* – народне фінансування, збирання коштів,
- *PPE (personal protective equipment)* – ЗІЗ (засоби індивідуального захисту),
- *staycation (stay + vacation)* - залишатись вдома у відпустці,
- *red wave* – червона хвиля (повне захоплення Конгресу, губернаторських та інших посад у США для легкої перемоги на виборах),

- *Orange Menace* – помаранчеве чудовисько (прізвисько Дональда Трампа у пресі).

Перевагою цього прийому є стислість та простота еквіваленту, що отримується з його допомогою, і його однозначна співвіднесеність з вихідним словом, що доходить до повної оборотності відповідності.

Часто перекладачі вдаються до комбінованих способів і поряд з калькуванням застосовують транскрибування або транслітерацію, як, наприклад, при перекладі *web-page* – веб-сторінка.

Досить поширеним також є паралельне використання транскрипції, транслітерації або кальки та опис значення нового слова, яке дається або у тексті, або у виносці або примітці. Такий спосіб надає можливість поєднувати стислість та економність засобів вираження, властивих транслітерації або транскрипції та калькуванню, з точною та повною передачею змісту відповідності. Пояснивши одного разу значення одиниці, що перекладається, перекладач може надалі використовувати транслітерацію, транскрипцію або кальку без пояснень [36].

Описовий переклад використовується у випадку, коли важко передати значення неологізму за допомогою наведених вище способів. Найчастіше це відбувається у випадках, коли предмет, явище чи поняття, які називає неологізм, відсутні у культурі мови перекладу, наприклад *boomerang child* — так називають дітей, які, досягнувши досконалого успіху, з'їхалися від батьків, але у виді складного фінансового становища знову повернулися до нього [36].

Описовий переклад полягає у передачі значення англійського слова за допомогою більш менш поширеного пояснення. Цей спосіб можна застосовувати як пояснення значення у словнику, і при перекладі неологізмів у конкретному тексті.

Наприклад:

- *dark tourism* – подорожі в місцях, які пов'язані з трагічними, страшними, небезпечними подіями,
- *logic bombs* – логічні бомби, тобто таємне кодування у програмі, визначений набір команд,

- *open outcry* – метод біржової торгівлі шляхом прямого контакту продавця і покупця,
- *coatigan* – різновид осіннього одягу (в'язаний піджак або кардиган, що здалеку дуже нагадує пальто),
- *recessionista* – людина, яка вміє модно та стильно одягатись, маючи невеликий бюджет,
- *bridezilla* («*bride*» та «*Godzilla*») – наречена, яка всіх дістає,
- *Tech-life balance* – час, який людина витрачає на користування різними технічними комунікативними пристроями та час без них.

Також під час перекладу неологізмів застосовується метод *прямого включення*, який полягає у використанні оригінального написання англійського слова в українському тексті. Такий спосіб є шляхом найменшого опору та мінімальних витрат на пошук гідного перекладу. Все частіше на сторінках періодичних видань можна зустріти слова, що складаються з двох частин: англійської, зі збереженням оригінального написання, та української: web-сторінка, on-line-доступ тощо.

Використання цього перекладацького способу є доречним у випадках, коли неологізм неможливо передати жодним із розглянутих способів перекладу через специфічність його звучання чи написання.

Зазвичай, один й той самий неологізм можна перекласти у декілька способів, проте згодом один з варіантів витісняє інші. Основними критеріями, які мають бути прийняті до уваги перекладачем під час пошуку відповідності англійському неологізму в українській мові, є стислість та однозначність тлумачення.

Вивчивши літературу з цієї теми, можна зробити висновок, що переклад неологізмів має низку особливостей. Основними труднощами під час перекладу неологізмів є саме процес з'ясування значення нового слова. Важливо вміти працювати зі словниками. Знати, в яких словниках можна знайти цей неологізм та за допомогою яких перекласти новий. Звертати увагу, у якому контексті знаходиться неологізм.

Найчастіше для перекладу англійських неологізмів використовують такі перекладацькі трансформації як транслітерація, транскрибування та калькування,

так само є випадки використання описового перекладу та прийому прямого включення у випадках, коли немає можливості знайти аналог неологізму в українській мові.

2.2. Особливості процесів перекладу німецькомовних неологізмів українською мовою

Кожна мова має свої власні особливості та нюанси, у тому числі німецька мова. Вона відрізняється досить високим ступенем варіативності лексики, що перекладач обов'язково повинен враховувати під час роботи [14].

Коли справа стосується перекладу неологізмів, насамперед слід наголосити на важливості точного визначення тематики, до якої він належить, оскільки помилкове розуміння контексту може відбитись на правильності трактування конкретного матеріалу. Це твердження є справедливим під час перекладу з будь-якої мови, тому що абсолютна більшість слів у будь-якій мовній системі має кілька значень, з яких необхідно вибрати лише одне. Отже, вибір найбільш відповідного аналогу в українській мові зазвичай визначається саме тематикою тексту, у якому зустрічається новотвір. У процесі перекладу має бути побудована загальна смислова схема, оскільки система німецької мови відрізняється багатогранністю та дуже малою кількістю однозначних пар відповідності між словом та його значенням. Також вона відрізняється від інших мов наявністю великої кількості складних слів. Корінні носії мови можуть легко їх утворювати, завдяки чому німецька мова рясніє лексичними одиницями, які складаються з 2-х, 3-х або навіть 4-х слів [40].

У подібних ситуаціях досить не результативно підбирати аналоги українською мовою до частин цього слова. Загальноприйняті вирази цілком можуть бути знайдені у словнику, але при цьому не можна не відзначити частоту новоутворень словесних конструкцій. Це пояснюється відсутністю будь-яких правил, за якими регламентується утворення неологізмів, у зв'язку з чим перекладач повинен постійно приділяти увагу вивченню лексичних новоутворень.

Під час аналізу перекладу новітніх неологізмів було виявлено дев'ять способів їхнього перекладу: описовий переклад, калькування, транслітерація, транскрипція,

еквіваленти, комбінування кількох прийомів перекладу, наближений переклад, створення нового слова українською мовою, нульовий переклад. Крім того, зафіксовано випадки, коли було надано кілька перекладів у різний спосіб. Далі буде більш докладно розглянуто кожен із представлених вище способів.

Описовий прийом перекладу є найпоширенішим через специфіку перекладу неологізмів. Як було зазначено у першому розділі, неологізми часто відносять до безеквівалентної лексики. Отже, зважаючи на відсутність еквіваленту українською мовою перекладач вдається до докладного опису явища, що з'явився в іноземній мові, засобами мови перекладу. Прикладами неологізмів, переведених у такий спосіб, є, наприклад:

- *die Corona-Hochburg: Thüringer Landkreis schließt Schulen und Kitas* – Стрімке збільшення кількості інфікованих: Тюрингський район закриває школи та дошкільні дитячі заклади в окрузі.
- *Willkommenskultur* – дискурс доброзичливого ставлення держави до іммігрантів, націленої на їхню інтеграцію, іншими словами, це толерантне ставлення влади до іноземних фахівців, біженців, осіб з міграційним минулим, що сприяє інтеграції.
- *der Schaufensterbummel* – відвідування магазинів лише для того, щоб подивитись на товари.
- *der Abstandshalter* – предмет, що забезпечує дотримання у громадських місцях дистанції між людьми, запропонованої чи рекомендованої під час пандемії COVID-19.
- *das Niveaulimbo* – масове зниження інтелектуального стандарту, наприклад, у телевізійних передачах.
- *guttenbergen* (списати щось без дозволу) – неологізм, який утворився від прізвища колишнього міністра оборони Німеччини Карла Теодора фон Гуттенберга, який отримав вчене звання за дисертацію, яка згодом виявилася плагіатом.
- *das Grexit* - вихід Греції з єврозони.

Як показує практика, під час передачі неологізмів з однієї мови іншою активно використовується такий спосіб перекладу, як *калькування*. Перекладаючи неологізм даним способом, перекладач може одночасно передати приблизне значення і зберегти частину експресії нового слова. До неологізмів, переданих українською мовою калькуванням, належать, наприклад:

- *die Bildschirmbräune* – людина з «засмагою» екрану комп'ютера.
- *der Ehrenmann/Ehrenfrau* – людина честі.
- *die Corona-Krise* – коронокриза.
- *die Boosterimpfung* – бустерне щеплення.
- *die Klimaterroristen* – кліматичні терористи.
- *die Zelstoffhamster* – целюлозний хом'як (людина, яка активно купує туалетний папір).
- *die Sanktion* – санкція

Неологізми, перекладені *транслітерацією* та *транскрипцією*, мають найбільшу експресію. Використання такого прийому під час перекладу політичних текстів є найефективнішим для привернення уваги читача. Однак ці способи не передають всю повноту сенсу неологізму порівняно, наприклад, з описовим прийомом перекладу.

До неологізмів, перекладених *транслітерацією* та *транскрибуванням*, належать, наприклад, такі:

- *der Burkini* – буркуні (мусульманський купальник).
- *BRICSStaaten (Brasilien, Russland, Indien, China und Südafrika)* – БРІКС.
- *Clickbait* – клікбейт.
- *das Crowdsourcing* – краудсорсинг (передача деяких виробничих функцій невизначеному колу осіб).
- *Darknet* – даркнет.
- *recyclen* – ресайклити (переробляти).
- *scholzen* – «валяти Шольца» (обіцяти, але не виконувати).

Досить часто застосовуються відразу кілька прийомів перекладу одного німецького неологізму, оскільки найчастіше це – композити, що складаються з

декількох різних слів, які можуть і перекладатись по-різному. До таких неологізмів, наприклад, відносяться Femenaktivistin і Googlebrille. Слово Femenaktivistin було перекладено українською мовою як активістка Femen. Тим читачам перекладної статті, яким невідома дана інформація, доведеться шукати її додатково. Друга частина слова була перекладена калькуванням. Крім того, був використаний прийом перестановки компонентів складного слова через особливості української мови, порівн.

Femen-Aktivistinspringt vor Kardinal Meisner nackt auf Altar. – Різдвяна служба в Кельнському соборі: гола активістка Femen зіскочила на вівтар

Був також відзначений прийом *створення нових слів* при перекладі німецьких неологізмів. Прикладом неологізму, перекладеного таким способом, може послужити слово *Frutarier*. За аналогією з вегетаріанцем цей неологізм може бути перекладений як фрукторіанець. Прикладів подібного перекладу цього слова в пресі зафіксовано не було, проте неологізм фрукторіанці вже активно використовується в мережі Інтернет. Наприклад, у соціальних мережах зафіксовано хештег «фрукторіанець» – людина, яка харчується тільки фруктами та овочами, не шкодячи при цьому самим рослинам.

Окремо було виділено такий прийом, як *нульовий переклад*. Найпопулярнішими прикладами неологізмів є назви соціальних мереж: Slack, WhatsApp, Telegram, TikTok тощо. Ці неологізми не було перекладено у жодній статті, назви додатків були збережені у своєму вихідному вигляді у тексті перекладу.

Останню групу нових слів становлять неологізми, переклад яких представлений у *кількох варіантах*: FakeNews, Like та ziemlich beste X(іменник). Яскравим прикладом такого неологізму є FakeNews. Дане слово було по-різному перекладено в рамках навіть однієї статті:

- *Dass die Fake-News-Attacken von Russland orchestriert sind, ist zwar nicht erwiesen. – Звичайно, поки що не доведено, що атаки за допомогою фейкових новин були організовані Росією.*

- *Wie deutsche Menschen Opfer von Fake-News-Attacken werden.* – Німці атаковані фейк-ньос.

У першому прикладі неологізм було переведено транскрибуванням. На нашу думку, це зроблено для привернення уваги читача та досягнення більшої експресії. Далеко не кожен український читач знає, що означає слово фейк-ньос, йому захочеться дізнатися і він читатиме статтю далі. У даному випадку неологізм, перекладений транскрипцією, робить заголовок статті яскравим. У другому випадку неологізм знаходиться в самому тексті статті та переданий калькуванням.

Висновки до 2 розділу

У другому розділі, перш за все, було зроблено огляд неологізмів сучасної англійської та німецької мов та визначено, що найбільша кількість новотворів в обох мовах спостерігається переважно у суспільно-політичній сфері життя за засобами масової інформації.

Враховуючи такі особливості неологізмів, як «нежиттєздатність» деяких з них, залежність від авторського стилю та динамічність їх появи, можна зіткнутись з такими труднощами при їх перекладі: складності з визначенням значення слова відповідно до його контексту та типу, наявності «оказіональних» неологізмів, обмежена кількість словників, здатних дати точний переклад неологізму.

Далі було вивчено функціонування новітніх англійських та німецьких неологізмів, а також вирішено питання їхньої перекладності. Абсолютну більшість неологізмів було так чи інакше перекладено українською мовою. Також було виявлено такі тенденції перекладу нових неологізмів:

1. Найчастіше новітні неологізми, що зустрічаються в пресі, передаються українською мовою описовим перекладом, оскільки для неологізмів, що аналізуються, ще чи взагалі не існує еквівалентів у мові перекладу.

2. Другим за поширеністю способом передачі неологізмів українською є калькування. Використовуючи цей спосіб, можна зберегти частину експресії нового слова, а також донести до читача його суть.

3. Транскрибування та транслітерація також активно використовуються як способи перекладу неологізмів через те, що українська мова, якою б співучою та всебічною вона не була, не може надати адекватний відповідник для відтворення значення новотвору.

4. Останнє місце займає так званий нульовий переклад – тенденція не дуже поширена, проте знайома усім завдяки численним соціальним мережам, назви яких ніколи не перекладаються.

ВИСНОВКИ

У цій роботі на матеріалі сучасних онлайн-словників, які перебувають у вільному доступі, було розглянуто особливості будови, функціонування та способи перекладу новітніх неологізмів 20-х років XXI століття українською мовою.

Незважаючи на активне вивчення неології, дане явище все ще потребує подальшого дослідження, систематизації та уніфікації термінологічної бази.

У першому розділі було вивчено поняття неологізму, розглянуто вагомий внесок, який внесли європейські та українські мовознавці для того, щоб виокремити неологію як самостійну галузь науки.

Також було приділено значну увагу огляду різних варіантів класифікацій та утворення неологізмів в обох мовах. Основними способами «народження» новотворів є словотворення (морфологічний або морфемний спосіб), запозичення з інших мов та семантична деривація. Серед найпоширенішої класифікації: за методом утворення.

Другий розділ присвячено огляду засобів перекладу неологізмів сучасної англо- та німецькомовної періодики українською за допомогою існуючих перекладацьких трансформацій.

Для ідентифікації неологізмів та їх відбору було використано різноманітні онлайн-словники та добірки с переліком новотворів, зафіксованих лінгвістами з 2020 по 2023 роки.

Основні труднощі під час перекладу полягають здебільшого у пошуку значення лексичного новоутворення та, у випадку наявності двох і більше відповідників перекладу, перекладач повинен врахувати контекст, у якому вживається те чи інше слово, прагматичну установку та, відповідно, обрати найбільш прийнятний варіант у конкретному випадку.

Політичний дискурс, який, власне, на сьогоднішній день є одним з найбільших джерел неологізмів (приблизно на одному рівні з пандемією COVID-19), передбачає необхідність враховувати попередню історію, пов'язану з його виникненнями.

Подібні новотвори майже завжди пов'язані з конкретним політичним діячем, тому пошук контексту іноді перетворюється у справжнє дослідження, присвячене пошуку інформації, пов'язаної з людиною, та причин, з яких людство перетворило його прізвище на вибавлення якогось вчинку.

Найпопулярнішим способом перекладу неологізмів англійської мови є транслітерація та транскрибування, німецької через наявність складених лексичних одиниць (які вміщують в себе від 2х до 4 слів) – описовий переклад. На другому місці в обох мовах посідає калькування, третьому – створення нових слів, менше за все – так званий нульовий переклад. Вибір конкретної лексико-граматичної трансформації залежить від самого перекладача, завдань, які ставить перед ним конкретний текст, та наявності спільних рис та відмінностей між мовою оригіналу та перекладу.

Перспектива дослідження цієї лінгвістичної галузі полягає у подальшому вивченні перекладу неологізмів на підставі тримовного матеріалу. Крім того, окремо можуть бути досліджені неологізми англо-американського походження, утворення кальок та напівкальок англійських слів у німецькій мові, причини їх появи та способи їх адекватного перекладу українською мовою в тому чи іншому жанрі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 40–47.
2. Бацевич Ф. С. Процес неологізації та динаміка структури семантичного поля. *Мовознавство*. 1980. №3. С. 54–59.
3. Віняр Г.М. Словотворчі тенденції в сучасній українській мові (на матеріалі усного і писемного мовлення 80-х початку 90-х років ХХ століття) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 1992. 229 с.
4. Дзюбіна О.І. Структура та прагматика сленгових неологізмів. *Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Сер. Іноземні мови*. 2014. Вип. 22. С. 78–84
5. Волошин Ю.К. Новоутворення та власне неологізми сучасної англійської мови (досвід диференціації нових слів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.02.04. Суми, 1971. 20 с.
6. Гаєва Д. О., Прокопович Н. Ю. Афіксація як найпродуктивніший спосіб творення неологізмів у сучасному англійському медіадискурсі. *Теоретична і дидактична філологія*. 2017. № 25. С. 58–65
7. Грінченко Б.Д. Огляд української лексикографії . *Записки наукового товариства ім. Шевченка*. Львів, 1905. Т. 66. С. 1–30.
8. Жлуктенко Ю. О., Березинський В. П. Динаміка словотвірної системи та неологізми. *Англійські неологізми / за ред. Ю. О. Жлуктенко*. Київ : Наукова думка, 1983. 154 с.
9. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Вступ. Лексика і фразеологія. Фонетика. Морфологія. Київ: Вища школа, 1972. 403с.
10. Зацний Ю. А. Розвиток і поповнення словникового складу англійської мови. *Вісник Сумського державного університету*. Суми, 2002. № 4. С 75–79.
11. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
12. Зацний Ю.А. Неологізми англ. мови 80-90х років ХХ століття. Запоріжжя: РА “Тандем-У”, 1997. 396 с.

13. Згурська В. Г. Лексичні інновації англійської мови як вербальне відбиття нових концептів. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Харків, 2005. № 649. С. 41–45.
14. Їжакевич Г.П. Основні тенденції розвитку та взаємодії лексичних систем сучасних мов. *Мовознавство*, 1982. № 6. С. 20–27.
15. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: посібник. Вінниця: Нова книга, 2004. 574 с.
16. Клименко Н. Ф. Запозичення у мовних картинах світу. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики* : зб. наук. пр. / за ред. Н. М. Корбозерова. Київ: Національний університет ім. Тараса Шевченка, 2002. Вип. 1. С. 73–76.
17. Колоїз Ж.В. Українська неологія: здобутки та перспективи: *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Київ, 2009. С. 57–62.
18. Курс сучасної української літературної мови / за ред. Л.А. Булаховського. Київ: Рад. школа, 1951. Т. 1. С. 68–103.
19. Левицький А.Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови). *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. № 23. С. 16–21.
20. Левченко М. Заметки о русинской терминологии . Харків: Основа, 1861. № 7. С. 184–185.
21. Литвин В. В. Інтелектуальна інформаційна система дослідження лексичних інновацій в англійськомовному дискурсі. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Львів, 2008. № 631. С. 212–219.
22. Макарова О. С. Особливості вживання англійськомовної лексики в сучасній мові. *Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету*: зб. наук. пр. Київ, 2011. С. 192–193.
23. Нікітіна Ф. О. Деякі типологічні аспекти порівняльного вивчення мов. *Мовознавство*. 1982. № 3. С. 3–12.

24. Нуркамітова А. Б. Про різні підходи до проблеми класифікації неологізмів. *Вісник КазНУ*. Алмати, 2006. № 2. С.50–53.
25. Огієнко І.І. Історія української літературної мови. Київ: Либідь, 1995. 294 с.
26. Остафійчук О.Д. Неологізми англійської мови в сучасному суспільстві. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Суми, 2020. №3 С. 156–160.
27. Ребрій О. В. Оказіоналізми в сучасній англійській мові (структурно-функціональний аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 1997. 18 с.
28. Франко І.Я., Старицький М. П. / Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови. Київ: Рад. школа, 1961. Ч. 2. С. 51–54.
29. Шутова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. Київ, 2010. № 21. С. 79–85.
30. Auger, P. *La Néologie; ou, Vocabulaire de mots nouveaux à renouveler, ou pris dans des acceptations nouvelles* (L. S. Mercier, 1801) : un regard original, France, 2006
31. Barz I. *Grundlagen der Lexikologie. Terminologie*. Leipzig, 2018. 6 S.
32. Catford J. C. *A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, 2005. 103 p.
33. Duden. *Deutsches Universalwörterbuch A-Z*. Mannheim–Leipzig–Wien–Zurich, 1996.
34. Grosse R. Sprachliche Normen als soziale Normen und ihre Bedeutung für die Verbreitung von Neologismen. *Linguistische Arbeitsberichte* 18. Leipzig, 2017.
35. *Grundlagen der Lexikologie*. Leipzig, 1997
36. Halliday M.A.K. Linguistic Function and Literary Style. In: *Explorations in the Functions of Language*. London, 1974. P. 107
37. Helmut Glück. *Metzler-Lexikon Sprache*. Stuttgart, Weimar, 2013.
38. Kinne M. Neologismus und Neologismenlexikographie im Deutschen. *Deutsche Sprache. Zeitschrift für Theorie, Praxis, Dokumentation*. Berlin: Mannheim, 1997. S. 327–358

39. Klappenbach R., Steinitz W. Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. - Berlin, 2019 - 1978.
40. Krämer W. Babylonische Verwirrung der deutschen Sprache. *Die Welt*, 2018.
41. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen, 1992.
42. Lexikon sprachwissenschaftlicher Termini. Leipzig, 1985.
43. Linguistisches Wörterbuch by Theodor Lewandowski, 2016 . 473 S.
44. Linguistisches Wörterbuch. Heidelberg, 1976.
45. Livingstone S. Risky Social Networking Practices Among – Underage. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 2013. Vol. 18 (3) P. 303–320
46. Loubier, C. Les emprunts : traitement en situation d'aménagement linguistique, « Collection langues et sociétés, № 41», Québec : Les publications du Québec, 2003.
47. Lüger H.-H. Pressesprache. neu bearbeitete Aufl. Tübingen: Niemeyer, 1995. 136 S.
48. Mercier, L.-S. Néologie; ou, Vocabulaire de mots nouveaux à renouveler, ou pris dans des acceptations nouvelles, Paris : Moussard, Maradan, 1801.
49. Metzler Lexikon Sprache. Stuttgart, Weimar, 1993.
50. Schippan Thea. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Niemeyer, 2012. 310 S.
51. Schütte D. Das schöne Fremde. Angloamerikanische Einflüsse auf der Sprache der deutschen Zeitschriftenwerbung // Studien zur Kommunikationswissenschaft. Opladen, 2016. Bd. 16. S 409.
52. Teubert W. Neologie und Korpus // Neologie und Korpus (Studien zur deutschen Sprachen. Bd. 11); hrsg. von W. Teubert. – Tübingen: Günter Narr Verlag, 2018. – 170 S.
53. Theoretische und praktische Probleme der Neologismenlexikographie / Heller K., Herberg D., Lange C., Schnerrer R., Steffens D. Akademie der Wissenschaften der DDR: Zentralinstitut für Sprachwissenschaft, 1988
54. WdG= Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. Ruth Klappenbach und Wolfgang Steinitz. Berlin, 1964–1977.
55. Xuefu D. Neologismus und Neologismenwörterbuch. Heidelberg, 1989.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

56. Вікіпедія. Вільна енциклопедія: веб-сайт. URL:
<https://uk.wikipedia.org/Неологізм>. (дата звернення: 01.09.2023)
57. Ізборник : веб-сайт. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um54.htm> (дата звернення: 01.09.2023)
58. Мелконян Д. А. Новітні тенденції в системі словоскладання сучасної англійської мови (на матеріалі публіцистичних текстів).2015. URL:
<http://eprints.zu.edu.ua/18809/1/statia9.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).
59. Free English Online Neologisms Dictionary веб-сайт. URL:
<https://www.atsgroup.net/dictionaries/dictionary-neologisms.html> (дата звернення: 02.09.2023)
60. Neologismen – Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie URL:
<https://www.owid.de/docs/neo/listen/corona.jsp>. (дата звернення: 03.09.2023)